ตลาดสินค้าเกษตรในญี่ปุ่น

ผศ.หงษ์ฟ้า ทรัพย์บุญเรือง[*]

1. ภาพรวม

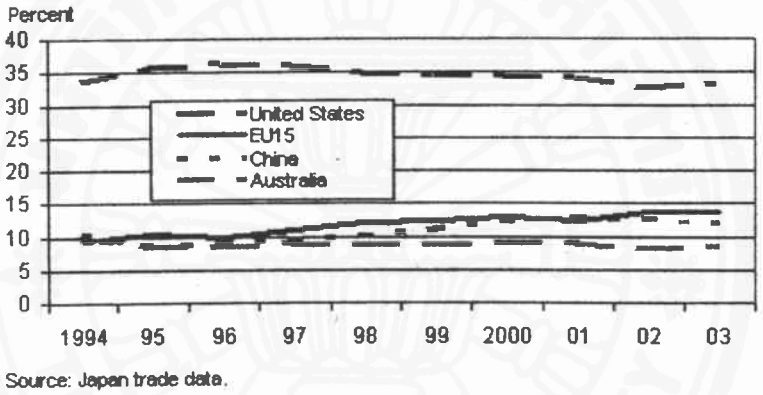
ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นมีประชากรกว่า 129 ล้านคน (สถิติจาก UN ปี 2546) เป็นประเทศที่กำลังซื้อมากเป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา (ไทย-ญี่ปุ่นสัมพันธ์แนบแน่นแต่อดีต ตอน 2. 25447 : ออนไลน์) เป็นประเทศผู้นำเข้าสินค้าเกษตรที่สำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศร้อยละ 71 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นภูเขา และสามารถใช้พื้นที่เพื่อทำการเกษตรเพียงร้อยละ 11 ประกอบกับพื้นที่ถือครองทางการเกษตรที่ถูกแบ่งย่อยออกไป ทำให้ขนาดพื้นที่ถือครองเล็กเกินไป ไม่สามารถผลิตอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ญี่ปุ่นก็ยังมีการปกป้องภาคเกษตรกรรมโดยการเก็บภาษีนำเข้า ส่งผลให้ต้นทุนอาหารในญี่ปุ่นสูง ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นจะมีการปกป้องภาคเกษตรกรรม แต่ก็ยังมีการนำเข้าสินค้าเกษตรในแต่ละปีกว่า 30 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 60 ของอาหารที่บริโภคในประเทศ นับเป็นประเทศที่นำเข้าสินค้าเกษตรเป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป โดยเป็นการนำเข้าจากสหรัฐอเมริกาเป็นอันดับ 1 คิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 3 ของมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตร รองลงมาได้แก่ จีน และสหภาพยุโรป 15 ประเทศคิดเป็นส่วนมากว่าร้อยละ 12 ของมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตร ในขณะที่การส่งออกสินค้าเกษตรของญี่ปุ่นในช่วง

---

[*] กรรมการโครงการญี่ปุ่นศึกษา

2-3 ปีที่ผ่านมามีมูลค่าประมาณ 1.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (Dyck.2004 : Online)

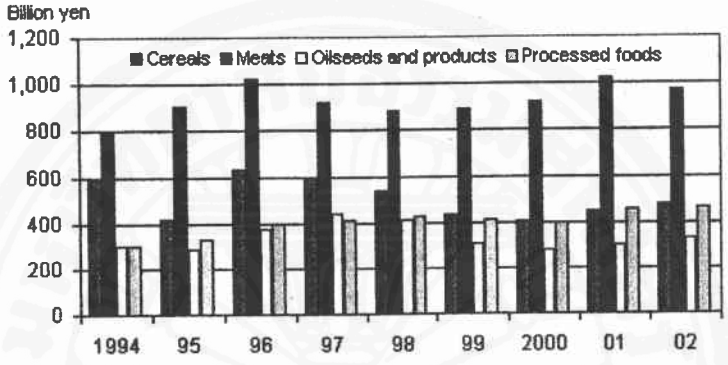
ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าสินค้าเกษตรที่ญี่ปุ่น จำแนกตามประเทศ

Source: Japan trade data.

เนื้อสัตว์เป็นสินค้าเกษตรที่ญี่ปุ่นนำเข้ามากที่สุดประมาณร้อยละ 25 ของมูลค่านำเข้ารวมโดยส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าเนื้อสุกร เนื้อวัว และเนื้อสัตว์ปีก ซึ่งเมื่อพิจารณามูลค่าการนำเข้าแล้วญี่ปุ่นนับเป็นประเทศที่มีการนำเข้าเนื้อสัตว์มากที่สุดในโลก เพื่อทดแทนปริมาณการผลิตเนื้อสัตว์ในประเทศที่ค่อย ๆ ลดลง อย่างไรก็ตามญี่ปุ่นอนุญาตให้มีการนำเข้าเนื้อวัวและสุกรแช่เย็นแช่แข็งจากประเทศที่ปลอดโรคปากและเท้าเปื่อยเท่านั้น ดังนั้นจึงมีเพียงไม่กี่ประเทศส่งออกเนื้อสัตว์ไปยังญี่ปุ่นได้

มูลค่าการนำเข้าสินค้าเกษตรที่สำคัญของญี่ปุ่น

Source: Japan trade data.

การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าของญี่ปุ่นทำให้เกษตรกรชาวญี่ปุ่นได้รับผลประโยชน์ โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้า บีทรู๊ต อ้อย ข้าวสาร และนม ทั้งนี้ญี่ปุ่นมีการกำหนดโควตาการนำเข้าแบบกำหนดอัตราภาษีศุลกากร (Tariff-Rate Quotas : TRQs) สำหรับการนำเข้าสินค้าบางชนิดได้แก่ ข้าวเจ้าและแป้งข้าวเจ้า ข้าวสาลีและแป้งสาลี และเนยและนมผง ปริมาณนำเข้าในส่วนที่เกินโควตา (TRQs) จะถูกเรียกเก็บภาษีศุลกากรในอัตราที่สูง สำหรับสินค้าที่มีการกำหนดโควตาบางชนิดที่บริษัทของรัฐมีสิทธิในการนำเข้าแต่เพียงผู้เดียว จะมีการกำหนดราคาขายใหม่ในตลาดญี่ปุ่นด้วยการบวกส่วนเพิ่มจากต้นทุนซื้อ (Markup) ในจำนวนที่สูงมาก ทั้งนี้การกีดกันทางการค้าและการอ่อนหรือแข็งค่าของเงินเยนเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดราคาสินค้าอาหารนำเข้าของญี่ปุ่น ซึ่งส่งผลถึงความสามารถในการแข่งขันในตลาดญี่ปุ่น หากญี่ปุ่นมีการลดการกีดกันทางการค้าก็จะทำให้มีการนำเข้าสินค้าเกษตรมากขึ้นในอนาคต

2. ตลาดสินค้าเกษตรในญี่ปุ่น จำแนกตามกลุ่มสินค้าเกษตร

สินค้าอาหารของญี่ปุ่นที่เป็นสินค้าไม่แปรรูปที่ญี่ปุ่นมีการนำเข้าจากประเทศต่าง ๆ และไทยสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายในตลาดญี่ปุ่น สามารถจำแนกได้เป็น 3 หมวดใหญ่ได้ดังนี้

2.1 สินค้ากสิกรรม แบ่งเป็น 5 กลุ่มที่สำคัญ ได้แก่

2.1.1 ข้าว

2.1.2 ผักและผักแช่แข็ง

2.1.3 ผลไม้สด

2.1.4 เครื่องเทศ

2.1.5 กาแฟ

2.2 สินค้าปศุสัตว์ได้แก่ เนื้อสดและเนื้อแช่แข็ง

2.3 สินค้าประมง ได้แก่ กุ้ง

รายงานฉบับนี้ได้นำเสนอการศึกษาเบื้องต้นของตลาดสินค้าเกษตรในญี่ปุ่นแต่ละกลุ่มสินค้าดังกล่าวข้างต้นในภาพรวม ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้ คือทิศทางการนำเข้า สภาพตลาดในประเทศ และข้อควรพิจารณาในการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยที่ลงลึกในรายละเอียดและรายสินค้า เพื่อให้ทราบถึงโอกาสของสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพแข่งขันในตลาดญี่ปุ่นต่อไป โดยสรุปและเรียบเรียงข้อมูลในรายสินค้าได้ดังนี้ (Japan External Trade Organization . 2003)

2.1 สินค้ากสิกรรม

2.1.1 ข้าว

ทิศทางการนำเข้า

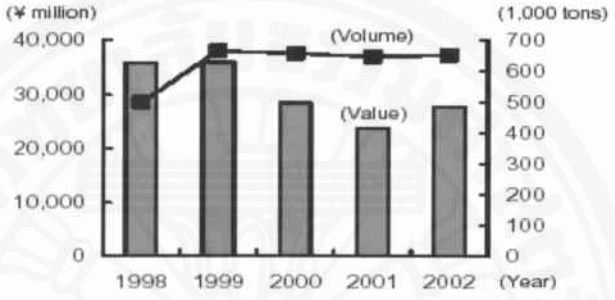
(1) ทิศทางการนำเข้าข้าวในช่วงที่ผ่านมา

ในอดีต ข้าวเป็นสินค้าที่ไม่มีการเปิดเสรีนำเข้า แต่จะมีการกำหนดโควตาภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศและการค้าต่างประเทศ แต่ปัจจุบันมีการอนุญาตให้นำเข้าข้าวได้ แต่มีการจำกัดปริมาณนำเข้าขั้นต่ำโดยรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งเป็นไปตามพันธกรณีที่ตกลงไว้ในการเจรจาสินค้าเกษตรรอบอุรุกวัยในปี 1993

วันที่ 1 เมษายน 1999 ญี่ปุ่นเริ่มดำเนินการเปิดเสรีการนำเข้าข้าวเป็นบางส่วน โดยการเสรีนี้จะยังคงไว้ซึ่งระบบการค้าโดยรัฐและการจำกัดปริมาณนำเข้าขั้นต่ำ แต่อนุญาตให้องค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐสามารถนำเข้าข้าวได้โดยอยู่ภายใต้ระบบพิกัดอัตราภาษีศุลกากร นอกเหนือจากการจำกัดปริมาณนำเข้าขั้นต่ำ

จากข้อมูลสถิติของกรมศุลกากร การนำเข้าข้าวของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นเป็น 445,000 ตันในปี 1996 ซึ่งเป็นปีที่มีการดำเนินการนำเข้าข้าวขั้นต่ำ จากนั้นนับตั้งแต่ปี 1999 เป็นต้นมา ปริมาณข้าวนำเข้าจะอยู่ในระดับ 650,000 ตันเรื่อยมา

การนำเข้าข้าวของญี่ปุ่น

	1998	1999	2000	2001	2002
Value	35,681	35,816	28,497	23,786	27,740
Volume	499	664	656	646	651

Unit:1,000 tons (simple volume), ¥ million
Source: Japan Exports and Imports (calendar year)

เมื่อพิจารณาตามประเภทของข้าว การนำเข้าข้าวขาวเพิ่มขึ้นจาก 423,030 ตัน เป็น 544,991 ตัน ในขณะที่การนำเข้าข้าวเปลือกลดลงอย่างมาก จาก 131,044 ตัน เหลือเพียง 7,310 ตัน

(2) แหล่งนำเข้า

ในปี 2002 ญี่ปุ่นนำเข้าข้าวจากสหรัฐอเมริกามากที่สุด คิดเป็น 49.3% ของปริมาณนำเข้าข้าวรวม รองลงมาได้แก่ ไทย (19.4%) จีน (16.3%) และ ออสเตรเลีย (14.2%)

ผู้ส่งออกข้าวไปญี่ปุ่นที่สำคัญ

	1998	1999	2000	2001		2002			
	Volume	Volume	Volume	Volume	Value	Volume		Value	
U.S.A.	250	312	338	303	11,556	321	49.3%	14,722	53.1%
Thailand	93	152	128	143	3,662	126	19.4%	3,563	12.8%
China	73	77	71	88	3,749	106	16.3%	4,545	16.4%
Australia	77	102	102	95	4,299	92	14.2%	4,749	17.1%
Vietnam	6	16	15	11	283	5	0.7%	131	0.5%
Other	1	6	1	5	237	0	0.0%	29	0.1%
TOTAL	499	664	656	646	23,786	651	100.0%	27,740	100.0%

Units: 1,000 tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

(3) ระบบการนำเข้าข้าวและทิศทางการนำเข้า

1) การนำเข้าขั้นต่ำ

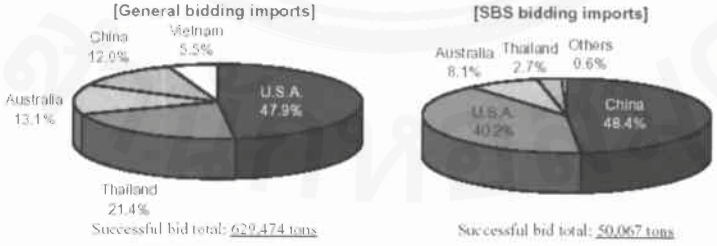
ภายใต้การเจรจาสินค้าเกษตรรอบอุรุกวัย ประเทศที่มีการกำหนดโควตาการนำเข้าและมีกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นการกีดกันทางการค้าอื่น ๆ จะต้องยกเลิกมาตรการต่าง ๆ เหล่านั้น และใช้มาตรการภาษีศุลกากรแทน ประเทศต่าง ๆ เห็นชอบที่จะให้มีการรับรองการจำกัดการนำเข้า โดยกำหนดให้สินค้าที่ไม่มีการนำเข้าเลยในช่วงเวลาที่ระบุ (1986-1988) เปิดให้มีการนำเข้ารวม 3% ของการบริโภคภายในประเทศในช่วงเวลานั้น ประเทศที่ลงนามในสัญญามีข้อผูกพันที่จะต้องเพิ่มการนำเข้าขั้นต่ำเป็น 5% ภายใน 6 ปี นอกจากนี้ ประเทศต่าง ๆ ยังเห็นชอบด้วยว่า ในกรณีที่ประเทศใดไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้มาตรการภาษีศุลกากร แต่ยังคงใช้ระเบียบข้อบังคับพิเศษต่าง ๆ ที่เป็นการกีดกันทางการค้า ประเทศนั้นจะต้องกำหนดให้มีการนำเข้าขั้นต่ำ 4% และเพิ่มเป็น 8% ภายใน 6 ปี ในช่วงแรกญี่ปุ่นเลือกที่จะใช้ระเบียบข้อบังคับพิเศษในการนำเข้าต่อไป แต่นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 1999 ญี่ปุ่นก็ตัดสินใจที่จะยกเลิกการใช้ระบบโควตาการนำเข้าข้าว โดยการอนุญาตให้นำเข้าข้าวภายใต้กฎการนำเข้าขั้นต่ำมากขึ้น

การนำเข้าข้าวด้วยการกำหนดการนำเข้าขั้นต่ำของรัฐบาลนั้น จะดำเนินการด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งในสองวิธี คือ (1) การประมูลทั่วไป และ (2) การซื้อและขายไปพร้อมกัน (Simultaneous buy-and-sell: SBS)

สำหรับวิธีการประมูลทั่วไปนั้น รัฐบาลจะทำหน้าที่เป็นผู้นำเข้า โดยเป็นผู้เลือกผู้ค้า ปริมาณ และประเภทของข้าว และจะกำหนดให้ผู้นำเข้าเอกชนยื่นซองประมูลเพื่อซื้อข้าวจากรัฐบาล ปัจจุบัน ข้าวที่ซื้อโดยรัฐบาลส่วนใหญ่จะเป็นข้าวเมล็ดยาวเพื่อใช้ในกระบวนการแปรรูปอาหาร ส่วนระบบการประมูล SBS นั้น เป็นระบบที่ผู้นำเข้าที่มีชื่ออยู่ในรายการและผู้ค้าส่งจดทะเบียนจะยื่นซองประมูลร่วมกัน ผู้นำเข้าเป็นผู้กำหนดประเภทของข้าว และอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นข้าวเมล็ดสั้นซึ่งเป็นที่นิยมในรายการอาหารของญี่ปุ่น

จากเอกสารที่ตีพิมพ์โดยองค์การอาหารได้กล่าวถึงประเภทของข้าวที่นำเข้าภายใต้กฎหรือสัญญาการนำเข้าขั้นต่ำว่า ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่ออุปสงค์ข้าวนำเข้า ในช่วงปีงบประมาณ 2002 สัญญาในการประมูลทั่วไปอยู่ที่ 629,474 ตัน สูงกว่าปีก่อนหน้าที่อยู่ที่ 579,969 ตัน ข้าวที่ประมูลได้ส่วนใหญ่เป็นข้าวเมล็ดยาวและข้าวหักจากสหรัฐอเมริกา (47.9%) และไทย (21.4%)

ประเทศสำคัญที่นำเข้าข้าวภายใต้สัญญาการนำเข้าขั้นต่ำ ปีงบประมาณ 2002

2) การนำเข้าภายใต้พิกัดอัตราภาษีศุลกากร

นอกกรอบของระบบการนำเข้าขั้นต่ำ ปัจจุบัน องค์กรอื่น ๆ นอกจากรัฐบาล สามารถนำเข้าข้าวได้ แต่ต้องเสียภาษีศุลกากรลำดับสองตามที่กำหนด จากข้อมูลสถิติการค้าระบุว่า การนำเข้าภายใต้ภาษีศุลกากรลำดับสองมีเพียง 300 ตันในปี 2000 294 ตันในปี 2001 และ 276 ตันในปี 2002 ผู้ส่งออกสำคัญ ได้แก่ ไทย และสหรัฐอเมริกา โดยข้าวที่นำเข้านี้ ส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในอุตสาหกรรมบริการด้านอาหาร เช่น งานเทศกาลอาหารไทย จำหน่ายให้กับชาวต่างชาติในญี่ปุ่น และเพื่อทดลองรับประทาน

(4) ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าในญี่ปุ่น

การบริโภคข้าวภายในประเทศลดลงในแต่ละปีมาอยู่ที่ระดับต่ำกว่า 10 ล้านตัน ข้าวนำเข้ามีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น แต่ก็มีสัดส่วนเพียง 8.2% ในปีงบประมาณ 2001

สัดส่วนการนำเข้าในตลาดญี่ปุ่น

FY	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Domestic production	10,344	10,025	8,960	9,175	9,490	9,057
Imports	634	634	749	806	879	786
Exports	6	201	876	141	462	603
Changes in stock	783	351	+1,075	+65	117	+398
Domestic consumption	10,189	10,107	9,908	9,905	9,988	9,638
Imports' share	6.2%	6.3%	7.6%	8.1%	8.8%	8.2%

Units: 1,000 tons, fiscal year means from April to next March.
Source: Food Demand and Supply Table, Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries

สภาพตลาดในประเทศ

ข้าวเป็นอาหารหลักของคนญี่ปุ่น และเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญของญี่ปุ่น ปัญหาเรื้อรังของข้าวที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 1995 คือ การเกิดช่องว่างระหว่างอุปทานกับอุปสงค์อย่างมาก กล่าวคือ ผลผลิตเกินความต้องการในการบริโภค ทั้งนี้จากข้อมูลของกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง ณ เดือนตุลาคม 2002 ระบุว่า อุปทานของข้าวในญี่ปุ่นมีมากจนเกินระดับปริมาณการสำรองข้าวที่เหมาะสม (1.0 ล้านตัน +/- 500,000 ตัน) อยู่ 1.40 ล้านตัน

ราคาข้าวที่ปลูกในประเทศลดลงโดยตลอดเนื่องจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การบริโภคลดลงอันเป็นผลจากภาวะเงินฝืด อุปทานข้าวส่วนเกินมีมาก และคุณภาพของผลผลิตต่ำลงเนื่องจากสภาพอากาศที่เลวร้าย ดังนั้นในปี 2002 ราคาข้าวของญี่ปุ่นจึงต่ำกว่าราคาข้าวของจีน ด้วยเหตุนี้โอกาสในการนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้นจึงแทบจะไม่มี

ข้าวนำเข้าต้องเสียภาษีศุลกากรในอัตราที่สูงมาก ดังนั้นจึงเป็นการยากที่ข้าวนำเข้าจะสามารถแข่งขันกับข้าวในประเทศได้ ปัจจุบันข้าวจากต่างประเทศต้องนำเข้าโดยวิธีประมูล SBS แม้ว่าข้าวที่นำเข้าโดยวิธีนี้ไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร แต่ก็ยังมีราคาสูงกว่าข้าวที่ปลูกในประเทศที่มีราคาลดลงอย่างต่อเนื่อง ความต้องการข้าวนำเข้าจึงลดลง สังเกตได้จากการที่มีข้าวจำนวนมากไม่ได้รับการซื้อในระหว่างการประมูลด้วยวิธี SBS ในปี 2002

ในเดือนมกราคม 2002 ได้มีการตรวจพบปริมาณตะกั่วในภาชนะบรรจุข้าวที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกาและจีนเกินกว่าระดับมาตรฐานที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยสุขอนามัยด้านอาหาร ส่งผลให้รัฐบาลสั่งห้ามจำหน่ายข้าวนำเข้าเป็นการชั่วคราว ในระหว่างนี้ผู้ใช้หลายรายได้ปรับเปลี่ยนไปใช้ข้าวที่ผลิตใน

ประเทศแทน และถึงแม้ว่าได้มีการยกเลิกคำสั่งห้ามดังกล่าวไปแล้วก็ตาม ก็ยังไม่มีการนำข้าวที่นำเข้าออกจำหน่ายในตลาด

ในส่วนของระบบ SBS นั้น องค์การอาหารของญี่ปุ่นได้มีการกำหนดราคาขึ้นมาราคาหนึ่งอย่างไม่เป็นทางการและไม่มีการเผยแพร่ที่เรียกว่า "projected price" ทั้งนี้หากมีการเสนอราคาขายต่ำกว่าราคาที่กำหนดดังกล่าว ก็จะไม่ได้รับอนุญาตให้ผ่านการประมูล ซึ่งในปีงบประมาณ 2002 บริษัทหลายแห่งมีการเสนอราคาข้าวนำเข้าจากจีนต่ำกว่าราคาข้าวในประเทศ ผลคือหลายกรณีประมูลไม่ได้

จากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ยาวนานของญี่ปุ่น ทำให้ผู้บริโภคมีการเลือกซื้อสินค้าอย่างระมัดระวังมากขึ้น สำหรับข้าวนั้น ผู้บริโภคจะเลือกซื้อข้าวที่มีรสชาติดีและในราคาที่พอซื้อได้ โดยไม่ได้ยึดติดกับแหล่งผลิตหรือตราสินค้ามากนัก ซูเปอร์มาร์เก็ตชั้นนำได้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคโดยการพัฒนาตราสินค้าข้าวที่มีราคาไม่แพงแต่มีคุณภาพสูง รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าว เช่น ข้าวที่ปลูกโดยใช้สารฆ่าแมลงน้อยที่สุดและไม่ใช้ปุ๋ยเคมี บางแห่งมีการติดตั้งเครื่องสีข้าวในร้าน และมีการขายข้าวเปลือกให้กับลูกค้าที่ต้องการสีข้าวด้วยตนเอง กล่าวได้ว่า ซูเปอร์มาร์เก็ตหลายแห่งใช้วิธีการดึงดูดลูกค้าแบบเดิม (ชื่อเสียงและราคา) น้อยมาก แต่จะใช้กลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่างด้วยวิธีที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเองและกลยุทธ์ด้านราคา

ที่ประชุม WTO ในเดือนกุมภาพันธ์ 2003 ณ กรุงโตเกียว ได้เสนอให้ญี่ปุ่นลดอัตราภาษีศุลกากรข้าวจาก 490% ลงมาอยู่ที่ 270% ในขณะที่สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียเห็นว่าควรลดลงให้มากกว่านี้ ซึ่งหากมีการลดอัตราภาษีลงมาให้อยู่ในระดับที่ไม่เกินอัตราที่เสนอดังกล่าว ราคาข้าวนำเข้าต่อกิโลกรัมจะลดลงจาก 450 เยน เป็น 285-300 เยน และหากอัตราภาษีลดลงอย่างต่อเนื่อง คาดว่าข้าวนำเข้าจะสามารถแข่งขันกับข้าวที่มีระดับราคาปานกลางของญี่ปุ่นได้ นักวิเคราะห์อุตสาหกรรมเชื่อว่า ไม่มีทางเป็นไปได้ที่ตลาดข้าวนำเข้าจะ

เติบโต 2.0 ล้านตันต่อปี ทั้งนี้หากมีการลดอัตราภาษีลงมาครึ่งหนึ่ง ความต้องการข้าวนำเข้าจะสูงขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารที่ให้ความสนใจกับชื่อเสียงและแหล่งผลิตน้อยมาก และการผลิตข้าวอินทรีย์ในญี่ปุ่นก็จะยากลำบากขึ้นด้วย บริษัทการค้าทั่วไป บริษัทการค้าสินค้าเฉพาะอย่าง และผู้ค้าส่งชั้นนำ คาดว่าอัตราภาษีศุลกากรจะลดลง จึงได้มีการเคลื่อนไหวในการสร้างและพัฒนาขั้นตอนการนำเข้าให้แข็งแกร่ง เป็นต้นว่า บริษัทญี่ปุ่นหลายแห่งได้ทำสัญญาการปลูกข้าวสายพันธุ์ที่มีชื่อและข้าวอินทรีย์กับแหล่งผลิต เช่น สหรัฐอเมริกา จีน และออสเตรเลีย โดยได้มีการฝึกอบรมและให้คำแนะนำแก่ผู้ปลูก การติดตั้งเครื่องสีข้าว และการปรับปรุงความสามารถของเครื่องสีข้าวที่มีอยู่ให้ดีขึ้น

ข้อควรพิจารณาในการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น

หากญี่ปุ่นมีการลดอัตราภาษีศุลกากรข้าวนำเข้าในอนาคตอย่างต่อเนื่อง ประเทศผู้ผลิตข้าวจะเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่นมากขึ้น และการแข่งขันมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้น จากการที่กฎหมายว่าด้วยสุขอนามัยด้านอาหารมีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสารเคมีเกษตรตกค้างที่เข้มงวด ผู้นำเข้าจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษากฎระเบียบในการใช้สารฆ่าแมลงและรูปแบบการใช้สารฆ่าแมลงของประเทศผู้ส่งออกล่วงหน้า ผู้นำเข้าจะต้องสร้างความมั่นใจว่าข้าวที่ต้องการจะนำเข้านั้นเป็นไปตามมาตรฐานของญี่ปุ่น โดยการส่งตัวอย่างข้าวไปรับการตรวจสอบล่วงหน้า หรือยื่นรายงานการตรวจสอบที่ออกโดยหน่วยงานที่มีอำนาจของประเทศผู้ส่งออก ทั้งนี้หากตรวจพบว่าข้าวมีเชื้อรา โดยปกติจะใช้วิธีทำลายหรือนำไปปรับใช้กับสินค้าที่ไม่ใช่อาหารมนุษย์ เช่น ปุ๋ย อาหารสัตว์

2.1.2 ผักสดและผักแช่แข็ง

ทิศทางการนำเข้า

(1) ทิศทางการนำเข้าผักสดและผักแช่แข็งในช่วงที่ผ่านมา

ในช่วงปี 1997-2001 ปริมาณนำเข้าผักรวมทั้งผักสดและผักแช่แข็งเพิ่มขึ้นจาก 1.17 ล้านตัน เป็น 1.70 ล้านตัน แต่ในปี 2002 ปริมาณนำเข้าลดลงมากกว่า 250,000 ตัน เหลือ 1.455 ล้านตัน ลดลงจากปีก่อนหน้า 14.7% ซึ่งเป็นปริมาณนำเข้าที่ต่ำที่สุดในรอบ 4 ปีนับตั้งแต่ปี 1998 ผักสดมีปริมาณนำเข้าลดลงมากที่สุด โดยลดลง 20.7% จากปีก่อนหน้า เหลือ 736,915 ตัน สาเหตุเนื่องจากพืชผักของญี่ปุ่นออกสู่ตลาดมาก ทำให้ราคาลดลง ส่งผลให้การนำเข้าลดลง อีกสาเหตุหนึ่งที่สำคัญ คือ การตรวจพบสารฆ่าแมลงในผักสดและผักแช่แข็งของจีนที่อยู่ในระดับเกินมาตรฐานที่กำหนด ทำให้ผู้บริโภคและร้านอาหารไม่กล้าบริโภคผักจากจีน ส่งผลให้ปริมาณนำเข้าผักจากจีนซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาลดลง

ส่วนปริมาณนำเข้าผักแช่แข็งก็ลดลงเช่นกัน โดยลดลง 7.6% เหลือ 718,392 ตัน ส่วนหนึ่งเนื่องจากการขอความร่วมมือจากบริษัทเอกชนในการงดนำเข้าผักขม (Spinach) จากจีนชั่วคราวโดยสมัครใจ โดยปริมาณนำเข้าผักขมลดลงมากกว่าครึ่ง จาก 50,831 ตัน เหลือ 22,979 ตัน ส่วนผักอื่น ๆ ที่สำคัญที่มีปริมาณนำเข้าลดลง ได้แก่ มันฝรั่ง (White potatoes) ถั่วเหลือง (Green soybeans) และข้าวโพดหวาน (Sweet corns) อย่างไรก็ตามส่วนต่างของปริมาณนำเข้าที่ลดลงของผักแช่แข็งไม่รุนแรงเท่าผักสด

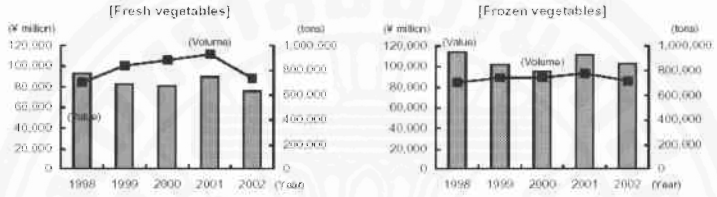

ผักสด

เมื่อพิจารณาตามประเภทของผัก หัวหอมเป็นผักสดที่มีปริมาณนำเข้ามากที่สุด ในปี 2002 ปริมาณนำเข้าหัวหอมลดลงมากที่สุดในบรรดาผักที่นำเข้า โดยลดลงถึง 40.9% จาก 260,896 ตัน เหลือเพียง 154,183 ตัน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ปริมาณนำเข้าผักโดยรวมลดลง ในปี 2002 ผลผลิตหัวหอมของญี่ปุ่นออกสู่ตลาดมาก ซึ่งช่วยบรรเทาสถานการณ์ด้านอุปสงค์-อุปทานในประเทศ และผลักดันให้ราคาขายส่งลดลงชั่วคราวมาอยู่ที่ระดับต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของราคาในปีปกติ ผลสืบเนื่องที่ตามมาคือ ผู้นำเข้าหลายรายชะลอการนำเข้าจากต่างประเทศ สำหรับปริมาณนำเข้าฟักทองลดลง 8.7% เป็น 128,474 ตัน ในขณะที่ปริมาณนำเข้ากะหล่ำปลี และบร็อคโคลีลดลง 22.2% เป็น 136,973

ตัน และหญ้าเจ้าชู้ (Burdock) ลดลง 7.5% เป็น 74,665 ตัน กล่าวได้ว่า ณ สิ้นปี 2002 ผักสำคัญที่ญี่ปุ่นมีการนำเข้ามากมีปริมาณนำเข้าลดลงทั้งหมด

การนำเข้าผักสดและผักแช่แข็งของญี่ปุ่น

	1998		1999		2000		2001		2002	
	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value
Fresh vegetables	702,146	92,933	836,076	83,076	881,116	80,703	929,214	88,954	736,915	76,152
Onions	204,639	9,767	223,435	7,461	262,179	7,748	260,956	9,426	154,183	4,941
Pumpkins	128,875	11,853	153,994	9,872	133,167	8,181	140,652	10,641	128,474	10,476
Cabbages, broccoli	118,796	19,110	134,039	17,262	101,058	13,649	135,973	16,009	106,562	14,961
Burdock	*	*	71,715	5,129	81,676	4,866	80,683	5,127	74,665	3,310
Ginger	30,462	2,588	34,337	2,147	47,926	2,978	49,994	3,528	40,939	2,355
Carrots, turnips	34,009	2,643	50,490	2,937	43,586	2,271	47,140	2,494	37,000	1,721
Others	185,365	46,974	170,097	38,328	211,624	41,010	212,876	42,729	195,092	38,388
Frozen vegetables	705,796	114,090	742,358	101,949	744,867	95,046	777,351	110,937	718,392	102,038
Potatoes	266,651	35,230	281,190	31,159	272,987	27,522	274,237	30,155	266,984	29,696
Green soybeans	68,260	14,693	73,675	13,558	74,985	12,971	77,200	14,719	66,510	13,659
Taros	52,090	8,158	51,861	5,965	55,874	5,785	55,012	7,392	49,103	6,005
Sweet corn	51,878	8,134	52,339	6,920	50,882	6,394	48,350	6,992	46,279	7,020
Spinach	45,814	5,680	44,426	4,782	44,978	4,589	50,831	5,965	22,979	2,648
Others	221,102	42,161	239,460	39,565	245,161	37,785	271,721	45,694	263,537	44,090
TOTAL	1,407,943	206,903	1,580,428	185,025	1,625,983	175,749	1,706,565	200,891	1,455,307	178,190

Units: tons, ¥million
(Note) Burdock is separately classified since 1999.
Source: Japan Exports and Imports

อย่างไรก็ตามสภาพอากาศที่เลวร้ายในฤดูใบไม้ร่วงทำให้ราคาผักของญี่ปุ่นสูงขึ้น นับตั้งแต่เริ่มปี 2003 ปริมาณนำเข้าผักสดมากกว่าเดือนเดียวกันของปี 2002 แต่ยังไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าปริมาณนำเข้าจะลดลงหรือเพิ่มขึ้น มีการแบ่งความคิดเห็นของนักวิเคราะห์ด้านตลาดออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเชื่อว่า ผักนำเข้าได้ฝังรากลึกในตลาดญี่ปุ่น และปริมาณนำเข้าที่ลดลงนั้นเป็นการลดลงชั่วคราว อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อว่า การที่ผู้บริโภคให้ความใส่ใจในเรื่องความปลอดภัยมากขึ้น ทำให้หันไปบริโภคผักที่ญี่ปุ่นผลิตเองที่มีความปลอดภัยมากกว่า และในที่สุดจะทำให้ปริมาณนำเข้าผักไม่เพิ่มขึ้น

ในปี 1997 ผักที่นำเข้ามากที่สุด 3 อันดับแรกมีประมาณ 70% ของปริมาณนำเข้ารวม แต่ในช่วงหลังจากนั้น ไม่เพียงแต่ปริมาณนำเข้าจะเพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ยังมีการนำเข้าผักประเภทใหม่ ๆ หลายประเภทเพิ่มขึ้นด้วย (ในปี 2522 ผักที่นำเข้ามากที่สุด 3 อันดับแรกมีประมาณ 52.8%) ในช่วงไม่กี่ปีต่อจากนี้ไป ความหลากหลายของอาหารจะทำให้มีการนำเข้าผักที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน เช่น ชิโครี (Chicory) หอมเล็ก (Shallots) ผักลีก (leeks) หัวบีทผสม (Salad beet roots) ซาลฟาซี (Salfacies) และผักอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ทิศทางการนำเข้าผักสดและผักแช่แข็ง ในปี 2002 จำแนกตามประเภทของผัก

	Fresh Vegetables			
	Volume		Value	
	Share	Yearly change	Share	Yearly change
Onions	20.9%	59.1	6.5%	52.4
Pumpkins	17.4%	91.3	13.8%	98.5
Cabbages, broccoli	14.5%	77.8	19.6%	93.5
Burdock	10.1%	92.5	4.3%	64.6
Ginger	5.6%	81.9	3.1%	66.8
Carrots, turnips	5.0%	78.5	2.3%	69.0
Others	26.5%	91.6	50.4%	89.8
TOTAL	100.0%	79.3	100.0%	84.7

Unit: tons, ¥ million

	Frozen Vegetables			
	Volume		Value	
	Share	Yearly change	Share	Yearly change
Potatoes	37.2%	97.4	28.8%	98.2
Green soybeans	9.7%	90.0	13.3%	92.8
Taros	6.8%	89.3	5.8%	81.2
Sweet corn	6.4%	95.7	6.8%	100.4
Spinach	3.2%	45.2	2.6%	44.2
Others	36.7%	97.0	42.7%	96.3
TOTAL	100.0%	92.4	100.0%	92.8

Source: Japan Exports and Imports

ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ปริมาณนำเข้าผักแช่แข็งมีมากกว่าปริมาณนำเข้าผักสด ส่วนหนึ่งเนื่องจากค่าเงินเยนที่แข็ง ทำให้ราคาสินค้านำเข้าถูกลง และการเติบโตของธุรกิจฟาสต์ฟู้ด ร้านอาหารสำหรับครอบครัว และอุตสาหกรรมบริการด้านอาหารอื่นๆ นอกจากนี้อาหารแช่แข็งยังตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใหญ่วัยหนุ่มสาวและคู่สามีภรรยาวัยทำงานที่ต้องการเตรียมอาหารที่เสริฟเพียงพอรับประทานในแต่ละมื้อเท่านั้น ปริมาณนำเข้าผักแช่แข็งรวมเพิ่มขึ้นถึงระดับ 700,000 ตันในปี 1998 ปริมาณนำเข้าผักแช่แข็งได้เพิ่มขึ้น

เรื่อย ๆ แต่เป็นการเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ จนถึงปี 2001 และลดลงในปี 2002 สืบเนื่องจากเหตุการณ์ในเดือนเมษายน 2002 ที่มีการตรวจพบสารฆ่าแมลงเกินระดับที่กำหนดในผักขมแช่แข็งของจีน ในเดือนกรกฎาคม กระทรวงสุขภาพแรงงาน และสวัสดิการ ได้ขอความร่วมมือจากอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องงดนำเข้าผักขมแช่แข็งที่ผลิตในประเทศจีนโดยความสมัครใจเป็นการชั่วคราวไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2003 ผลกระทบดังกล่าวยังกระจายไปยังถั่วเหลืองและผักแช่แข็งอื่น ๆ ของจีน และสร้างภาพลักษณ์ในด้านลบให้กับผักแช่แข็งนำเข้าทั้งหมด

สำหรับการนำเข้ามันฝรั่ง ซึ่งเป็นผักที่มีการนำเข้ามากที่สุด ลดลงจากปีก่อนหน้าเพียงเล็กน้อย คือ 2.6% เหลือ 266,984 ตัน (37.2% ของยอดรวม) ในขณะที่มีการนำเข้าบร็อกโคลี และหน่อไม้ฝรั่งเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผักที่แตกต่างไปจากผักที่ญี่ปุ่นนำเข้าแต่เดิม

(2) แหล่งนำเข้า

ผักสด

แหล่งนำเข้าผักสดที่สำคัญ ได้แก่ จีน การเติบโตอย่างรวดเร็วของการนำเข้าผักสดจากจีนในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ทำให้จีนมีส่วนแบ่งตลาดด้านปริมาณนำเข้าเป็นอันดับหนึ่งในปี 1999 แทนสหรัฐอเมริกา และด้านมูลค่านำเข้าในปี 2000 ในปี 2001 ปริมาณนำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า 37.5% โดยมีสัดส่วน 47.1% ของยอดรวม อย่างไรก็ตามในปี 2002 การส่งออกผักสดของจีนลดลงจากปีก่อนหน้า 17.7% มาอยู่ที่ 359,932 ตัน เป็นการลดลงของกะหล่ำปลี กะหล่ำปลีจีน บร็อคโคลี และหัวหอม

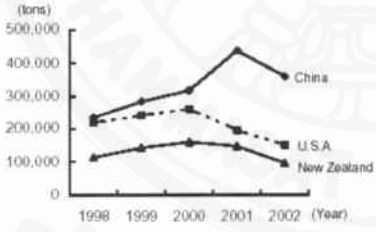
นอกจากการนำเข้าจากจีนที่ลดลงแล้ว การนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี และผู้ส่งออกที่สำคัญที่เหลือก็ลดลงด้วย ทำให้ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าของจีนจึงเพิ่มขึ้นเป็น 48.8% ทั้งนี้จาก 9 ประเทศที่มีปริมาณ

การส่งออกผักสดไปยังญี่ปุ่นตั้งแต่ 1,000 ตันขึ้นไป มีเพียงทองก้าประเทศเดียวที่มีปริมาณส่งออกสูงขึ้นในปี 2002

ความใกล้เคียงด้านสภาพภูมิศาสตร์และราคาผักที่ต่ำ ทำให้จีนมีความได้เปรียบในผักหลาย ๆ ชนิด ได้แก่ หัวหอม ผักลีก กะหล่ำปลีจีน แครอต และขิง ซึ่งผลิตเพื่อตลาดญี่ปุ่น ส่วนผักที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกาที่สำคัญได้แก่ หัวหอม บร็อคโคลี และหน่อไม้ฝรั่ง ในขณะที่นิวซีแลนด์ตั้งอยู่ในซีกโลกใต้ จึงสามารถผลิตฟักทอง แครอต และหัวหอม ส่งไปยังญี่ปุ่นในช่วงนอกฤดูกาลของญี่ปุ่นได้

ผู้ส่งออกผักสดไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ

ทิศทางปริมาณนำเข้าของผู้ส่งออกสำคัญ

สัดส่วนการนำเข้าผักสดในปี 2002 (มูลค่า)

	1998	1999	2000	2001		2002			
	Volume	Volume	Volume	Volume	Value	Volume		Value	
China	234,363	283,710	317,919	437,260	28,896	359,932	48.8%	21,890	28.7%
U.S.A.	218,516	240,369	260,706	194,821	20,198	150,867	20.5%	18,542	24.3%
New Zealand	113,880	143,225	159,719	147,494	10,023	95,335	12.9%	8,727	11.5%
Mexico	34,966	36,084	25,316	28,689	5,296	26,857	3.6%	3,909	5.1%
R. Korea	25,959	26,246	26,909	38,606	8,106	24,045	3.3%	6,065	8.0%
Other	74,461	108,442	90,547	82,343	17,434	79,879	10.8%	17,020	22.4%
TOTAL	702,146	838,076	881,116	929,214	89,954	738,915	100.0%	76,153	100.0%
(E U)	7,611	7,205	8,674	7,723	3,352	8,047	1.1%	3,854	5.1%

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

ผู้ส่งออกผักสดไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ จำแนกตามประเภทของผัก (2002)

	First			Second			Third		
	Country	Share	Yearly change	Country	Share	Yearly change	Country	Share	Yearly change
Onions	China	46.3%	68.3	U.S.A.	41.8%	59.1	New Zealand	5.3%	26.5
Pumpkins	New Zealand	50.0%	79.0	Mexico	19.0%	100.7	Tonga	14.1%	135.0
Cabbage, broccoli	U.S.A.	64.3%	108.5	China	33.3%	55.2	R Korea	1.4%	22.7
Burdock	China	88.2%	95.4	R Korea	11.7%	76.0	Australia	0.1%	52.4
Carrots, turnips	China	72.0%	88.2	New Zealand	11.2%	45.7	Australia	10.8%	72.2
Ginger	China	98.4%	83.2	Thailand	1.4%	40.1	Indonesia	0.1%	68.6
Other	China	61.7%	99.5	R Korea	6.7%	78.5	U.S.A.	7.9%	72.6

Unit: tons *Source: Japan Exports and Imports*

ผักแช่แข็ง

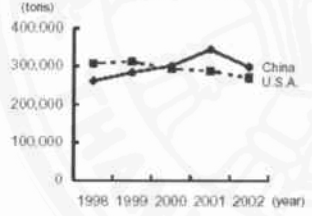
แหล่งนำเข้าผักแช่แข็งที่สำคัญ ได้แก่ จีน และสหรัฐอเมริกา ในปี 2000 เป็นปีแรกที่จีนขึ้นนำสหรัฐอเมริกาในการส่งออกผักแช่แข็งไปยังญี่ปุ่น ผักแช่แข็งที่ญี่ปุ่นนำเข้าจากจีนมาก ได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่วลันเตา ถั่วรูปไต (Kidney beans) ผักขม และเผือก (ซาโตอิโมะ) ส่วนผักที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกามากที่สุด ได้แก่ มันฝรั่งแช่แข็ง ส่วนใหญ่นำไปใช้ทำเฟรนช์ฟราย รวมทั้งข้าวโพดหวาน และผักรวมหลายชนิด

ในปี 2002 ปริมาณนำเข้าผักแช่แข็งจากจีนลดลง 13.1% มาอยู่ที่ 299,139 ตัน (ส่วนแบ่งตลาด 42.0%) และปริมาณนำเข้าจากสหรัฐอเมริกาลดลง 6.3% มาอยู่ที่ 270,515 ตัน (ส่วนแบ่งตลาด 38.0%) หลังจากการประกาศขอความร่วมมือการงดนำเข้าผักขมจากจีนเป็นการชั่วคราวโดยสมัครใจในเดือนกรกฎาคม การนำเข้าผักขมแแช่แข็งจากจีนลดลงมาอยู่ที่ระดับน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของปีก่อนหน้า นอกจากนี้ผู้บริโภคยังหลีกเลี่ยงบริโภคถั่วเหลืองและผักอื่น ๆ ที่ผลิตในประเทศจีนที่ไม่ได้เป็นผักเป้าหมายของการดำเนินมาตรการพิเศษใด ๆ

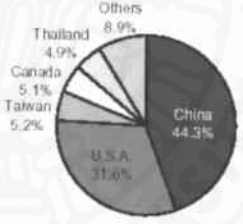
เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้การนำเข้าผักขมโดยรวมลดลง แต่ในกรณีของถั่วเหลืองนั้น ได้มีการชดเชยการลดการนำเข้าจากจีนด้วยการเพิ่มการนำเข้าจากไต้หวันและไทย สำหรับแคนาดา มีการส่งออกมันฝรั่งไปยังญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น อยู่ที่ 43,655 ตัน (ส่วนแบ่งตลาดนำเข้า 6.1%) ซึ่งเป็นปริมาณสูงสุดที่แคนาดาเคยส่งออกมันฝรั่งไปญี่ปุ่น

ผู้ส่งออกผักแช่แข็งไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ

ทิศทางปริมาณนำเข้าของผู้ส่งออกสำคัญ

สัดส่วนการนำเข้าผักแช่แข็งในปี 2002 (มูลค่า)

	1998	1999	2000	2001		2002			
	Volume	Volume	Volume	Volume	Value	Volume		Value	
China	261,482	283,931	301,936	344,131	52,652	299,139	42.0%	45,238	44.3%
U.S.A.	307,926	312,808	293,053	288,776	33,710	270,515	38.0%	32,272	31.6%
Canada	24,855	33,675	37,285	36,780	4,233	43,655	6.1%	5,170	5.1%
New Zealand	24,851	24,665	25,663	26,178	3,621	25,932	3.6%	3,702	3.6%
Taiwan	25,700	25,667	25,695	23,623	5,089	23,892	3.4%	5,266	5.2%
Other	52,654	53,028	51,473	48,651	10,564	48,322	6.8%	10,431	10.2%
TOTAL	697,469	733,775	735,105	768,138	109,870	711,456	100.0%	102,079	100.0%
(E.U)	3,541	4,130	4,267	4,502	885	4,335	0.6%	975	1.0%

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

ผู้ส่งออกผักแช่แข็งไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ จำแนกตามประเภทของผัก (2002)

	First			Second			Third		
	Country	Share	Yearly change	Country	Share	Yearly change	Country	Share	Yearly change
Potatoes	U.S.A.	80.8%	94.8	Canada	15.5%	113.9	China	1.9%	90.1
Green soybeans	China	49.8%	77.0	Taiwan	33.9%	103.9	Thailand	12.7%	113.8
Taros	China	99.7%	89.2	Philippines	0.2%	109.1	Canada	0.1%	All
Sweet corn	U.S.A.	72.6%	91.2	New Zealand	22.6%	101.8	Australia	1.5%	1,716.8
Spinach	China	98.7%	44.7	Taiwan	0.9%	2,418.9	Chili	0.1%	All

Unit: tons *Source: Japan Exports and Imports*

(3) ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าในญี่ปุ่น

สัดส่วนผักสดนำเข้าเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 1994 มาอยู่ที่ 18.5% ในปีงบประมาณ 2001 การเติบโตของการนำเข้าเพื่อชดเชยอุปทานในประเทศที่ลดลงเนื่องจากความเสียหายของพืชผลทำให้สัดส่วนการนำเข้าเพิ่มขึ้นและราคาในตลาดญี่ปุ่นถูกลง จากตัวเลขของสมาคมอาหารแช่แข็งญี่ปุ่น ในปี 2001 ผลผลิตผักแช่แข็งในประเทศอยู่ที่ 83,011 ตัน และสัดส่วนผักแช่แข็งนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาอยู่ที่ 90%

ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าผักสดในญี่ปุ่น

FY	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Domestic production	14,621	14,313	13,642	13,861	13,670	13,555
Imports	2,466	2,384	2,642	2,921	3,002	3,073
Exports	1	3	3	3	2	5
TOTAL	17,086	16,694	16,281	16,779	16,772	16,623
Imports' share	14.4%	14.3%	16.2%	17.4%	18.0%	18.5%

Unit: 1,000 tons *Source: Food Supply and Demand*

Note) Product category covered in the Food Supply and Demand differs partially from import statistics.

สภาพตลาดในประเทศ

ผักสด

การนำเข้าผักสดเพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็วในปี 1998 และ 1999 จาก 543,283 ตันในปี 1997 เป็น 839,336 ตันในปี 1999 เป็นผลจากปริมาณการผลิตในประเทศลดลงเนื่องจากสภาพฝนที่ตกหนัก ส่งผลให้ปริมาณนำเข้าผักสดมีมากกว่าปริมาณนำเข้าผักแช่แข็ง การเติบโตของปริมาณนำเข้าผักสด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผักสดราคาถูกจากจีน ทำให้ราคาผักสดในตลาดญี่ปุ่นลดลงโดยตลอด อย่างไรก็ตามการที่ปริมาณนำเข้าผักที่ลดลงอย่างมากในปี 2002 นั้น

อาจจะเป็นการลดลงชั่วคราว หรืออาจจะเป็นการชี้ให้เห็นว่าผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นใส่ใจในเรื่องความปลอดภัยอย่างมาก ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นหันมาสนใจผักญี่ปุ่นที่มีความปลอดภัยและส่งผลให้การเติบโตของผักนำเข้าไม่เพิ่มขึ้น

ข้อควรพิจารณาในการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น

(1) ผักสด

ในการเข้าสู่ตลาดครั้งแรก ผู้นำเข้าผักสดอาจจะพบกับปัญหาความเข้าใจในระบบประมูลในตลาดค้าส่งและต้นทุนในการจัดจำหน่าย การขายในตลาดค้าส่งจะทำให้กระบวนการในการจัดจำหน่ายง่ายขึ้น เนื่องจากผู้นำเข้าไม่ต้องเสียเวลาในการหาลูกค้า และการส่งมอบเสร็จสิ้นในวันเดียวกัน

ต้นทุนในการจัดจำหน่ายจะสูง ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการทำให้เกิดความเสียหายต่อผลไม้น้อยที่สุด ค่าห้องเย็น และค่าใช้จ่ายในการคัดเกรดและบรรจุหีบห่อ สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณา คือ ผู้นำเข้าสามารถที่จะขายผลไม้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาผลไม้ที่ผลิตในประเทศโดยยังคงความสดและคุณภาพไว้ได้หรือไม่ มีหลายกรณีที่ผู้นำเข้าประสบความสำเร็จด้วยการทำสัญญากับผู้ค้าที่ขายสินค้าจำนวนมากหรือบริษัทอุตสาหกรรมอาหารขนาดใหญ่เพื่อที่จะจัดส่งผักสดให้กับบริษัทนั้นอยู่เรื่อย ๆ ในกรณีของผักของจีนและฟักทองของนิวซีแลนด์ประเทศผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายประสบความสำเร็จในตลาดญี่ปุ่นโดยการตัดแต่งผลไม้ตามความชอบของคนญี่ปุ่น สิ่งสำคัญคือ การสร้างโปรแกรมการตรวจสอบสารเคมีอย่างเข้มงวดล่วงหน้าเพื่อสร้างความมั่นใจว่าวิธีการปลูกเป็นไปตามมาตรฐานสารเคมีเกษตรตกค้างของญี่ปุ่น

นอกจากนี้ผู้นำเข้าผักที่ยังไม่คุ้นเคยกับผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นจะต้องดำเนินการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความต้องการในสินค้า และให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการจัดเตรียมและการใช้ประโยชน์จากผักแก่ผู้บริโภค

(2) ผักแช่แข็ง

ปกติการนำเข้าผักแช่แข็งจะสั่งซื้อเป็นจำนวนมาก โดยขนส่งทางเรือ ผู้นำเข้าจะมีค่าใช้จ่ายในด้านการแช่แข็ง ห้องเย็น และการคัดเกรดและบรรจุหีบห่อในระหว่างการจัดจำหน่ายเกิดขึ้น นอกจากนี้ญี่ปุ่นจะเข้มงวดด้านคุณภาพและมาตรฐานการปิดฉลากมาก ดังนั้นผู้นำเข้าจะต้องสร้างความมั่นใจในสินค้าของตนในด้านความสด ขนาด สี และไม่เสียหายหรือเน่าเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของสุขอนามัยและความปลอดภัยของอาหารในทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การผลิตประเทศผู้ผลิต การนำเข้า และการจัดจำหน่ายในญี่ปุ่น

2.1.3 ผลไม้สด

ทิศทางการนำเข้า

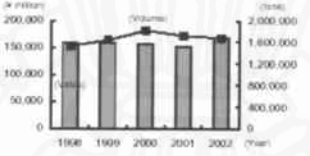
(1) ทิศทางการนำเข้าผลไม้สดในช่วงที่ผ่านมา

ในช่วงปี 1989-1991 (ช่วงที่มีการเปิดเสรี) ญี่ปุ่นมีการนำเข้าผลไม้สดน้อยกว่า 1.5 ล้านตัน อย่างไรก็ตามเมื่อการเปิดเสรียังคงดำเนินต่อไป ยอดการนำเข้าได้เพิ่มขึ้นเป็น 1.55-1.80 ล้านตัน สำหรับในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ยอดการนำเข้าผลไม้สดที่เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มการนำเข้ากล้วย (ประมาณ 260,000 ตัน) และเพิ่มขึ้นถึงระดับ 1.0 ล้านในปี 2000

อย่างไรก็ตามการนำเข้ากล้วยหอม ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีการนำเข้าเป็นอันดับหนึ่งของญี่ปุ่นนั้น ได้ลดลงในปี 2001 และ 2002 และปริมาณการนำเข้า

ผลไม้สดโดยรวมก็ลดลงเช่นกัน โดยลดลงมาอยู่ที่ 1,677,586 ตัน (ลดลง 2.5% จากปีก่อนหน้า) เมื่อพิจารณาผลไม้สดที่มีปริมาณนำเข้ามากที่สุด 10 อันดับแรก ปรากฏว่า มีเพียงกล้วย ส้ม และเชอรี่เท่านั้นที่มีปริมาณนำเข้าในปี 2002 ลดลง ในขณะที่ผลไม้ที่เหลืออีก 7 ชนิดมีปริมาณนำเข้าเพิ่มขึ้น โดยผลไม้ที่มีสถิติปริมาณนำเข้ามากกว่าปีก่อน ๆ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ ส้มโอ สับปะรด และกีวีฟรุ้ต ผลไม้หลายชนิดมีมูลค่าการนำเข้าสูงกว่าปีก่อน ถึงแม้ว่ายอดขายผลไม้ยังคงลดลงอันเป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจยังไม่ฟื้นตัว และการลดลงของราคาผลไม้ในญี่ปุ่น แต่การนำเข้าผลไม้โดยรวมยังมีมูลค่ามาก โดยมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้น 10.3% เป็น 168.3 พันล้านเยน ซึ่งสูงที่สุดในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา

การนำเข้าผลไม้สดของญี่ปุ่น

	1998		1999		2000		2001		2002	
	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value
Bananas	864,853	61,615	983,204	62,593	1,078,955	59,301	990,554	54,801	936,272	65,028
Pineapples	84,710	4,970	89,866	5,020	100,092	5,330	118,344	7,154	122,871	7,697
Avocados	5,605	2,295	7,491	2,141	14,079	3,026	10,821	3,031	13,648	3,100
Mangoes	8,877	3,210	8,973	2,934	9,627	2,940	8,892	3,093	8,875	3,160
Oranges	150,470	17,714	89,703	13,680	136,150	11,207	120,203	13,083	103,873	10,912
Grapefruits	229,905	26,232	262,436	27,163	272,278	27,338	268,650	27,330	264,687	29,443
Lemons	85,630	10,614	94,579	14,362	91,665	13,152	84,321	13,406	88,193	14,613
Limes	915	890	19	7	73	28	12	5	2,406	1,111
Grapes	7,649	2,064	9,005	2,019	13,219	2,845	11,511	2,475	11,837	2,344
Water melons, melons	30,449	3,794	40,264	4,515	36,864	3,922	34,783	3,799	35,728	3,784
Papayas	4,670	1,983	5,100	1,796	5,758	1,778	6,869	1,997	6,606	1,901
Apples	221	30	308	72	561	93	2,339	295	120	28
Cherries	7,253	6,701	15,991	11,905	16,716	12,400	17,031	12,783	14,162	11,920
Kiwifruits	42,537	10,459	41,249	9,990	41,531	12,281	39,564	9,327	40,311	12,230
TOTAL	1,626,644	158,062	1,637,887	158,197	1,817,320	155,700	1,719,893	152,680	1,677,586	168,321

Units: tons, ¥ million
Note: Oranges, lemons/limes, and grapefruits include dried fruits.
Source: Japan Exports and Imports

ในปี 2002 การนำเข้ากล้วยลดลงจากปีก่อนหน้า 5.5% เหลือ 936,272 ตัน แต่ยังคงมีสัดส่วนการนำเข้าสูงสุดคือ 55.8% ของการนำเข้าผลไม้สดรวม สาเหตุสำคัญที่ทำให้การนำเข้ากล้วยลดลงเนื่องจากแมลงศัตรูพืชและ

สภาพอากาศไม่ดีในฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่สำคัญที่ส่งผลไม้สดไปยังญี่ปุ่น ส่งผลให้ราคากล้วยสูงขึ้น ส่วนการนำเข้าสับปะรดเพิ่มขึ้น 3.8% เป็น 122,871 ตัน ในขณะที่อาโวกาโดเพิ่มขึ้นถึง 26.1% เป็น 12,648 ตัน ส่วนมะม่วงและมะละกอยังคงอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับปีก่อนหน้า การนำเข้าสับปะรดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ที่ปริมาณนำเข้าขึ้นถึงระดับ 100,000 ตัน โดยในปี 2002 เป็นปีแรกที่ปริมาณนำเข้าสับปะรดมากกว่าปริมาณนำเข้าส้ม

การนำเข้าผลไม้สดของญี่ปุ่นจำแนกตามชนิด (ปี 2002)

Ranking	Item	Volume base			Value base			Unit price/kg	
		Volume	Share	Yearly change	Value	Share	Yearly change	2001	2002
1	Bananas	936,272	55.8%	94.5	65,028	38.6%	118.7	55	69
2	Grapefruits	284,687	17.0%	106.0	29,443	17.5%	107.7	102	103
3	Pineapples	122,871	7.3%	103.8	7,697	4.6%	107.6	60	63
4	Oranges	103,873	6.2%	82.3	10,912	6.5%	83.4	104	105
5	Lemons	88,193	5.3%	104.6	14,613	8.7%	108.5	160	166
6	Kiwifruits	48,311	2.9%	122.1	13,320	7.9%	141.9	236	274
7	Water melons, melons	25,728	2.1%	102.7	3,784	2.2%	99.6	109	106
8	Avocados	13,648	0.8%	126.1	3,160	1.9%	104.2	280	232
9	Cherries	12,783	0.8%	83.2	14,162	7.1%	93.2	751	842
10	Grapes	11,837	0.7%	102.8	2,344	1.4%	94.7	215	198
11	Mangoes	8,875	0.5%	99.8	3,150	1.9%	101.8	348	355
12	Papayas	6,606	0.4%	96.2	1,901	1.1%	95.2	291	288
13	Limes	2,406	0.1%	19,961.0	1,111	0.7%	21,451.9	430	462
14	Apples	120	0.0%	5.1	28	0.0%	9.6	126	236
	TOTAL	1,677,586	100.0%	97.5	168,321	100.0%	110.3	89	100

Units: volume=tons, value=¥ million, unit price per kg=¥ *Source: Japan Exports and Imports*

ผลไม้ประเภทส้ม (Citrus Fruits)

ในผลไม้จำพวกส้ม ส้มโอเป็นผลไม้ที่มีการนำเข้ามากที่สุด (284,687 ตัน เพิ่มขึ้น 6.0% จากปีก่อนหน้า) โดยมีสัดส่วนปริมาณนำเข้า 17.0% ของปริมาณนำเข้าผลไม้รวม เป็นอันดับสองรองจากกล้วย ส่วนปริมาณนำเข้าเลมอนยังคงเพิ่มขึ้น 4.6% เป็น 88,193 ตันถึงแม้ว่าราคาจะสูงขึ้นในปีก่อนหน้า สำหรับมะนาวนั้น มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมากจาก 12 ตันในปีก่อนหน้าเป็น

2,406 ตัน ความต้องการผลไม้จำพวกส้มส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์มากกว่าความต้องการใช้ในครัวเรือน ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากผลไม้จำพวกอื่น ทั้งนี้มีการนำผลไม้จำพวกส้มไปใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้นเรื่อย ๆ

สำหรับผลไม้จำพวกนี้ ส้มยังคงมีปริมาณนำเข้าลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2002 ลดลง 17.3% เหลือ 103,873 ตัน เป็นครั้งแรกที่ปริมาณนำเข้าส้มต่ำกว่าสับปะรด เมื่อมองย้อนหลังกลับไป ช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงของคลื่นอากาศเย็นในแคลิฟอร์เนียในช่วงปลายปี 1998 ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่ผลผลิตส้ม 'navel orange' และทำให้ปริมาณนำเข้าส้มจากสหรัฐอเมริกาในปี 1999 เหลือเพียงหนึ่งในสามของปริมาณนำเข้าในปี 1998 ญี่ปุ่นได้หันไปนำเข้าส้มจากแหล่งปลูกอื่นแทน ได้แก่ แอฟริกาใต้ ออสเตรเลีย และสเปน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการนำเข้าจากแหล่งอื่นจะเพิ่มขึ้น แต่คุณภาพที่ต่ำกว่าและราคาที่สูงกว่าทำให้ความต้องการส้มลดลงอย่างมาก และความต้องการยังไม่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น

ผลไม้เขตอบอุ่น

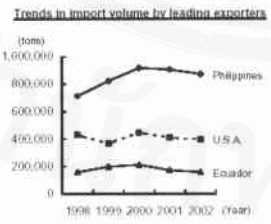
สำหรับผลไม้เขตอบอุ่น ปริมาณนำเข้ากีวีฟรุ้ตเพิ่มขึ้นเป็น 48,311 ตัน (เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า 22.1%) ในขณะที่ปริมาณนำเข้าเชอรี่กลับลดลงเหลือ 12,873 ตัน (ลดลง 16.8%) หลังจากที่เพิ่มขึ้นอย่างมากก่อนหน้านี้ แตงโมผลไม้จำพวกแตง (35,728 ตัน เพิ่มขึ้น 2.7%) และองุ่นเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (11,837 ตัน เพิ่มขึ้น 2.8%) ส่วนแอปเปิ้ล มีการกำหนดปริมาณการนำเข้าที่แน่นอนให้กับประเทศผู้ผลิต เนื่องจากข้อพิจารณาด้านการกักกันพืช จึงมีปริมาณนำเข้าเพียง 120 ตันในปี 2002

(2) แหล่งนำเข้า

ประเทศที่ส่งออกผลไม้สดแต่ละชนิดไปยังญี่ปุ่นโดยทั่วไปจะมีอยู่ไม่กี่ประเทศ เนื่องจากพื้นที่ที่สามารถปลูกผลไม้ได้มีน้อยและข้อพิจารณาด้านการกักกันพืช ส่วนใหญ่ ประมาณ 80-90% ของผลไม้สดที่นำเข้า มาจากประเทศหรือภูมิภาคเดียว เมื่อพิจารณาปริมาณนำเข้าผลไม้สดรวม ฟิลิปปินส์มีส่วนแบ่งปริมาณนำเข้าสูงสุด คือ 52.0% โดยเป็นการนำเข้ากล้วยและสับปะรด สหรัฐอเมริกามีส่วนแบ่งเป็นอันดับสอง คือ 23.6% ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าผลไม้จำพวกส้ม (ส้มโอ ส้ม เลมอน)

ประเทศที่ส่งออกผลไม้สดไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ ถึงแม้จะมีส่วนแบ่งปริมาณนำเข้าน้อยกว่าฟิลิปปินส์และสหรัฐอเมริกามาก ได้แก่ เอกวาดอร์ (9.4% ส่วนใหญ่เป็นกล้วย) แอฟริกาใต้ (3.9% ส่วนใหญ่เป็นส้ม) และนิวซีแลนด์ (2.7% ส่วนใหญ่เป็นกีวีฟรุ๊ต) เมื่อพิจารณาด้านมูลค่า ราคากล้วยและสับปะรดที่สูงขึ้นส่งผลให้มูลค่าการส่งออกผลไม้สดไปยังญี่ปุ่นของฟิลิปปินส์เพิ่มขึ้นถึง 23.6% ในปี 2002 เป็น 61.3 พันล้านเยน ซึ่งสูงกว่ามูลค่าการส่งออกผลไม้สดไปยังญี่ปุ่นของสหรัฐอเมริกาเป็นปีแรก

ประเทศผู้ส่งออกผลไม้สดไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ

	1998	1999	2000	2001		2002			
	Volume	Volume	Volume	Volume	Value	Volume		Value	
Philippines	710,878	822,535	917,357	905,950	49,620	873,035	52.0%	61,311	36.4%
U.S.A.	431,323	365,462	448,765	409,275	59,619	396,081	23.6%	59,008	35.1%
Ecuador	158,117	197,186	210,820	170,669	10,654	157,016	9.4%	9,918	5.9%
South Africa	23,829	46,638	45,460	60,804	4,042	64,733	3.9%	4,295	2.6%
New Zealand	39,432	39,056	38,145	36,763	9,181	45,766	2.7%	13,177	7.8%
Others	163,066	167,110	156,744	136,432	19,523	140,955	8.4%	20,613	12.2%
TOTAL	1,526,644	1,637,987	1,817,320	1,719,893	152,640	1,677,586	100.0%	168,321	100.0%
(E.U)	910	9,760	3,170	1,315	102	1,856	0.1%	244	0.1%

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

ผลไม้เมืองร้อน

กล้วยมีการนำเข้าจากฟิลิปปินส์มากที่สุด (78.9%) ตามด้วยเอกวาดอร์ (16.8%) สับปะรดเกือบทั้งหมดนำเข้าจากฟิลิปปินส์ (97.8%) และอาโวกาโด เกือบทั้งหมดนำเข้าจากเม็กซิโก (98.6%) มะม่วงส่วนใหญ่นำเข้าจากฟิลิปปินส์ (63.1%) และเม็กซิโก (24.5%) ปริมาณนำเข้าจากเม็กซิโกเพิ่มขึ้นโดยตลอด แต่ในช่วง 2 ปีหลังกลับลดลง ส่วนฮาวายเป็นแหล่งนำเข้ามะละกอที่สำคัญ แต่นับตั้งแต่ที่ถูกห้ามนำเข้าในปี 1998 ทำให้มีการนำเข้าจากฟิลิปปินส์เพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2002 เป็นปีแรกที่มีการนำเข้ามะละกอจากฟิลิปปินส์ (3,721 ตัน เพิ่มขึ้น 12.0%) ในปริมาณที่มากกว่าการนำเข้าจากฮาวาย (2,813 ตัน ลดลง 19.5%)

ผลไม้จำพวกส้ม (Citrus Fruits)

สหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำในการส่งออกผลไม้จำพวกส้มไปยังญี่ปุ่น ในอดีต สหรัฐอเมริกามีสัดส่วนการนำเข้ามากกว่า 90% แต่แอฟริกาใต้สามารถเข้ามามีส่วนแบ่งการนำเข้าได้ โดยเป็นส้มโอ 18.5% ส้ม 7.7% และ เลมอน 4.7% ญี่ปุ่นมีการเพิ่มการนำเข้าส้มจากออสเตรเลีย (8.4%) และเลมอนจากชิลี (17.0%) ส่วนใหญ่ญี่ปุ่นนำเข้ามะนาวจากเม็กซิโกโดยมีสัดส่วน 96.2%

ผลไม้เขตอบอุ่น

ประเทศผู้ส่งออกผลไม้เขตอบอุ่นไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ แบ่งตามชนิดของผลไม้ ได้แก่ กีวีฟรุ้ตจากนิวซีแลนด์ (89.6%) องุ่นจากชิลี (70.1%) และสหรัฐอเมริกา (27.2%) แตงโม และผลไม้จำพวกแตงจากเม็กซิโก (66.5%) และ

สหรัฐอเมริกา (28.9%) เชอรี่จากสหรัฐอเมริกา (98.4%) ในปี 2001 ญี่ปุ่นมีการนำเข้าแอปเปิ้ลจากสาธารณรัฐเกาหลี 1,410 ตัน แต่ไม่มีการนำเข้าเลยในปี 2002

ผู้ส่งออกผลไม้สดที่สำคัญจำแนกตามชนิดของผลไม้ (ปริมาณนำเข้า ปี 2002)

	First	Share	Yearly change	Second	Share	Yearly change
Bananas	Philippines	79.4%	95.2	Ecuador	16.8%	92.0
Pineapples	Philippines	97.8%	103.8	U.S.A.	0.9%	213.3
Avocados	Mexico	98.6%	127.2	New Zealand	1.3%	361.8
Mangoes	Philippines	63.1%	103.8	Mexico	24.5%	89.1
Oranges	U.S.A.	76.6%	76.4	Australia	8.4%	121.1
Grapefruits	U.S.A.	77.1%	108.5	South Africa	18.5%	108.5
Lemons	U.S.A.	73.7%	99.7	Chile	17.0%	115.0
Limes	Mexico	96.2%	19,205.9	Chile	3.7%	All
Grapes	Chile	70.1%	106.6	U.S.A.	27.2%	100.1
Water melons, melons	Mexico	66.5%	111.6	U.S.A.	28.9%	96.5
Papayas	Philippines	56.3%	112.0	U.S.A	42.6%	80.5
Apples	Australia	99.5%	18.4	R. Korea	0.5%	0.0
Cherries	U.S.A.	98.4%	82.9	Chile	1.6%	105.6
Kiwifruits	New Zealand	89.6%	123.8	Chile	9.8%	103.3

Unit: tons *Source: Japan Exports and Imports*

(3) ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าในญี่ปุ่น

การนำเข้าผลไม้สดส่วนใหญ่เป็นผลไม้ที่ไม่สามารถปลูกได้เลยในญี่ปุ่นหรือปลูกได้ในปริมาณที่น้อยมาก เนื่องจากผลไม้สดที่ปลูกในประเทศไม่เพียงแต่เป็นอาหารสดแต่ยังนำไปใช้ในการทำน้ำผลไม้และผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูป ดังนั้นจึงไม่สามารถที่ประมาณการส่วนแบ่งตลาดนำเข้าผลไม้สดได้อย่างแน่นอน

การผลิตผลไม้ในญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ 2001 6.1% จากปีก่อนหน้า เป็น 4.08 ล้านตัน มากกว่าครึ่งหนึ่งของผลผลิตรวมเป็นส้มแมนดาริน (1.28 ล้านตัน) และแอปเปิ้ล (0.93 ล้านตัน) ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าผลไม้สดและ

ผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปเพิ่มขึ้นจาก 33.7% ในปีงบประมาณ 1989 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายก่อนที่จะเปิดเสรีการนำเข้าผลไม้ เป็น 56.0% ในปีงบประมาณ 2001 ดังนั้นผลไม้สดและผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปได้กลายมาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการบริโภคอาหารของชาวญี่ปุ่น

สัดส่วนการนำเข้าในตลาดญี่ปุ่น

	1997	1998	1999	2000	2001
Domestic production	4,587	3,935	4,289	3,847	4,082
Imports	4,265	4,110	4,626	4,843	5,151
Exports	20	13	59	68	64
Changes in inventory	145	△36	112	△69	△33
Domestic supply totals	8,687	8,068	8,744	8,691	9,202
Imports' share	49.1%	50.9%	52.9%	55.7%	56.0%

Unit: 1,000 tons *Source: Food Supply and Demand*

(Note) Figures are calculated as a total of fresh fruits and processed fruit products in the fiscal year(April to March.)

สภาพตลาดภายในประเทศ

ปัจจุบันผลไม้สดนำเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตประจำวันของคนญี่ปุ่น การเปิดเสรีการนำเข้าผลไม้สดทำให้การนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและลดอัตราการผลิตผลไม้ในประเทศอย่างมาก การผลิตผลไม้ในประเทศยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากจำนวนสวนผลไม้ลดลง อายุที่มากขึ้นของชาวสวนผลไม้ และความเหลื่อมล้ำในการปรับเปลี่ยนไปใช้เครื่องจักรและการนำมาตรการประหยัดพลังงานมาใช้ กล่าวโดยรวมแล้ว การเพิ่มการนำเข้าผลไม้เป็นการกระตุ้นตลาดในประเทศและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอุตสาหกรรมผลไม้

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ยาวนานของญี่ปุ่นทำให้ผู้บริโภคหลีกเลี่ยงการบริโภคผลไม้ที่ตัวเองชอบมาขึ้น หรือเลือกบริโภคผลไม้ที่ราคาต่ำกว่า เมื่อพิจารณาราคาผลไม้ในญี่ปุ่น ในปี 2002 ราคาขายส่งเฉลี่ยทั้งปี (รวมผลไม้ในประเทศและผลไม้นำเข้า) ณ ตลาดค้าส่งโตเกียวอยู่ที่ 281 เยนต่อกิโลกรัม ต่ำที่สุดนับตั้งแต่ปี 1998 ราคาผลไม้ในประเทศลดลงจากปี 2001 5% ในขณะที่ราคาผลไม้นำเข้า โดยเฉพาะกล้วยและเลมอน เพิ่มขึ้น 11% แสดงให้เห็นถึงทิศทางของราคาผลไม้ คือ ผลไม้ในประเทศราคาจะต่ำ และผลไม้นำเข้าราคาจะสูง

ข้อควรพิจารณาในการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น

ในการเข้าสู่ตลาดหรือการเพิ่มยอดขายในตลาดญี่ปุ่น ผู้นำเข้าจะต้องเข้าใจถึงความชอบและวัฒนธรรมในการประกอบอาหารของคนญี่ปุ่นอย่างถ่องแท้ ต้องมั่นใจว่าจะสามารถรักษาคุณภาพของสินค้าและมาตรฐานการจัดชั้นอาหาร และต้องมีวิธีการรักษาความสดและลดความเสียหายของผลไม้เนื่องจากต้องใช้เวลาในการขนส่งอาหารไปยังญี่ปุ่นและต่อไปยังผู้บริโภค นอกจากนี้ควรมีการจัดแบ่งเกรดของอาหารซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงขนาด ความสวยงาม รูปแบบของสินค้า และคุณภาพของผลไม้โดยรวม เนื่องจากราคาจะขึ้นอยู่กับการจัดแบ่งเกรด ดังนั้นผู้นำเข้าจะต้องเข้าใจหลักการแบ่งเกรดอย่างดี รวมทั้งผู้นำเข้าควรจะตั้งข้อสังเกตด้วยว่าผลไม้ที่ไม่สามารถนำเข้าสดได้ สามารถที่จะนำเข้าในรูปของน้ำผลไม้ ผลไม้อบแห้ง หรือผลไม้แช่แข็ง

2.1.4. เครื่องเทศ

ทิศทางการนำเข้าเครื่องเทศ

(1) การนำเข้าในช่วงที่ผ่านมา

ญี่ปุ่นต้องพึ่งพาการนำเข้าเครื่องเทศทั้งหมด การบริโภคเครื่องเทศในครัวเรือนญี่ปุ่นมีจำกัด แต่วิถีทางในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปทำให้การบริโภคอาหารมีความหลากหลายมากขึ้น ส่งผลให้มีการใช้เครื่องเทศของชาวตะวันตกในครัวเรือนเพิ่มขึ้น เครื่องเทศที่ใช้กันในครัวเรือนที่สำคัญ ได้แก่ พริกไทย พริกชี้ฟ้า ลูกจันทน์เทศ พริกหยวก ใบลอเร็ล หญ้าฝรั่น ออเร็กกาโน และการัมมาซาลา ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นจำนวนมากขึ้นได้มีโอกาสลิ้มลองอาหารที่มีส่วนผสมของเครื่องเทศ อาหารที่มีเครื่องเทศมาก เช่น อาหารของชนกลุ่มน้อย และอาหารเกาหลี ซึ่งมีการใช้พริกชี้ฟ้าจำนวนมากได้รับความนิยมจากชาวญี่ปุ่นในระยะหลัง และคาดว่าจะส่งผลให้ความต้องการเครื่องเทศเพิ่มขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเข้าเครื่องเทศ ได้แก่ สภาพภูมิอากาศ อุปสงค์และอุปทานต่างประเทศ และปัจจัยอื่น ๆ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากสำหรับเครื่องเทศแต่ละชนิด แต่ในภาพรวมแล้วการนำเข้าเครื่องเทศยังคงมีมากหลังจากการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นโดยตลอดในช่วง 3 ปีนับตั้งแต่ปี 1999 ถึง 2001 การนำเข้าเครื่องเทศได้ลดลง 6.6% เหลือ 37,576 ตันในปี 2002 ถึงแม้ว่าการนำเข้าขิงและพริกไทยยังเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง แต่พริกชี้ฟ้าและอบเชยซึ่งมีปริมาณนำเข้าเพิ่มขึ้นมากในปีก่อนไม่สามารถรักษาระดับการนำเข้าระดับเดียวกันไว้ได้ เมื่อพิจารณาด้านมูลค่า ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้น ๆ ลง ๆ สำหรับเครื่องเทศบางชนิด แต่ราคาของเครื่องเทศที่สำคัญส่วนใหญ่จะคงที่ส่งผลให้การนำเข้าโดยรวมลดลง 10.5% จากปีก่อน เป็น 13.6 พันล้านเยน ซึ่งเป็นระดับต่ำสุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา

เมื่อพิจารณาชนิดของเครื่องเทศ เครื่องเทศที่มีการนำเข้ามากที่สุด ได้แก่ พริกชี้ฟ้า (26.5%) รองลงมาได้แก่ พริกไทย (23.1%) ขมิ้น (11.6%) ผักชี (8.5%) และมัสตาร์ด (8.5%) ราคาพริกไทยเคยสูง แต่ปัจจุบันได้ลดลงมา เมื่อพิจารณามูลค่านำเข้า พริกชี้ฟ้า (23.1%) พริกไทย (19.3%) และเมล็ดวานิลลา (14.2%) มีมูลค่ารวมกันคิดเป็นสัดส่วน 56.6% ของมูลค่านำเข้าเครื่องเทศรวมในปี 2002

การนำเข้าเครื่องเทศของญี่ปุ่น

(2) แหล่งนำเข้า

เครื่องเทศมีหลากหลายชนิดมาก ดังนั้นญี่ปุ่นจึงมีการนำเข้าเครื่องเทศจากทุกส่วนของโลก ได้แก่ จีน อินเดีย และประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย เมดิเตอร์เรเนียน ตะวันออกกลาง แอฟริกา แคนาดา อเมริกากลาง และอเมริกาใต้ อย่างไรก็ตามหลาย ๆ ประเทศสามารถผลิตเครื่องเทศได้ในปริมาณที่จำกัด และเครื่องเทศที่ประเทศผู้ส่งออกนำเข้าญี่ปุ่นมากที่สุด 3 อันดับแรกมีปริมาณมากกว่า 90% ของปริมาณนำเข้ารวม มีเพียง 9 ประเทศเท่านั้นที่ส่งออกเครื่องเทศไปยังญี่ปุ่นไม่ต่ำกว่า 1,000 ตันทุกปี

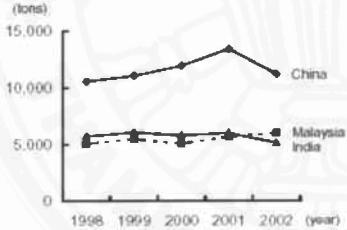
(3) ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าในญี่ปุ่น

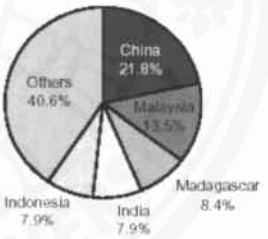
ญี่ปุ่นมีการนำเข้าเครื่องเทศจากต่างประเทศเกือบทั้งหมด ญี่ปุ่นสามารถผลิตเองได้น้อยกว่า 10% ของปริมาณเครื่องเทศรวม และร้อยละของปริมาณการผลิตของญี่ปุ่นก็ลดลงอย่างต่อเนื่อง เครื่องเทศที่ญี่ปุ่นผลิตได้เองมีเพียงฮอร์สแรดดิชญี่ปุ่น (วาซาบิ) พริกไทยญี่ปุ่น (ซานโช) พริกชี้ฟ้า และกระเทียม

อย่างไรก็ตามเครื่องเทศเกือบทั้งหมดที่จำหน่ายให้แก่ครัวเรือนและอุตสาหกรรมในญี่ปุ่นได้มีการแปรรูปและบรรจุหีบห่อในญี่ปุ่น ผู้สังเกตการณ์ด้านอุตสาหกรรมอ้างว่าการนำเข้าเครื่องเทศที่ผ่านการบรรจุหีบห่อและพร้อมจำหน่ายของญี่ปุ่นมีน้อยกว่า 1% ของเครื่องเทศทั้งหมด

ผู้ส่งออกเครื่องเทศไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ

ทิศทางปริมาณนำเข้าของผู้ส่งออกที่สำคัญ ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าเครื่องเทศในปี 2002 (มูลค่า)

	1998	1999	2000	2001		2002			
	Volume	Volume	Volume	Volume	Value	Volume		Value	
China	10,647	11,137	12,004	13,465	3,449	11,306	30.1%	2,967	21.8%
Malaysia	5,144	5,591	5,165	5,803	2,116	6,109	16.3%	1,836	13.5%
India	5,835	6,185	5,893	6,111	1,307	5,249	14.0%	1,083	7.9%
Morocco	2,483	2,737	3,204	2,515	230	2,791	7.4%	256	1.9%
Indonesia	1,550	1,675	1,736	2,107	973	2,562	6.8%	1,073	7.9%
Others	9,557	9,252	10,336	10,011	7,211	9,559	25.4%	6,419	47.1%
TOTAL	35,215	36,577	38,338	40,011	15,285	37,576	100.0%	13,633	100.0%
(E.U)	1,880	1,831	1,974	2,015	1,309	1,987	5.3%	1,448	10.6%

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

ผู้ส่งออกเครื่องเทศไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญแบ่งตามชนิดของเครื่องเทศ (2002)

	Total volume	First	Volume	Share	Second	Volume	Share
Red pepper	9,962	China	7,951	79.8%	Spain	671	6.7%
Pepper	8,667	Malaysia	5,952	68.7%	Indonesia	1,967	22.7%
Turmeric	4,354	India	2,958	67.9%	China	1,085	24.9%
Mustard	3,191	Canada	1,175	36.8%	U.S.A.	860	26.9%
Coriander	3,177	Morocco	2,680	84.4%	Egypt	229	7.2%
Cinnamon	1,923	China	1,477	76.8%	Vietnam	323	16.8%
Nutmeg	488	Indonesia	449	92.0%	Malaysia	37	7.6%
Clove	341	Tanzania	206	60.3%	Madagascar	57	16.7%
Cardamon	315	India	254	80.7%	Vietnam	47	15.0%
Vanilla beans	84	Madagascar	44	52.8%	Germany	8	9.0%
Curry	65	Singapore	20	30.8%	U.K.	11	16.3%

Unit: tons *Source: Japan Exports and Imports*

สภาพตลาดภายในประเทศ

ในปี 2002 มูลค่าตลาดเครื่องเทศในญี่ปุ่นมีประมาณ 58.0 พันล้านเยน โดยตลาดที่ใช้ในครัวเรือนมีมูลค่าประมาณ 44.5 พันล้านเยน หรือ 76.7% เครื่องเทศที่บริโภคกันในญี่ปุ่น มีเพียง 15% ของปริมาณรวมที่ใช้กันในครัวเรือน ส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในกระบวนการแปรรูปอาหารในอุตสาหกรรมอาหาร และบางส่วนใช้เครื่องเทศเป็นยาสมุนไพร

คนญี่ปุ่นยังคงไม่นิยมปรุงอาหารที่มีส่วนผสมของเครื่องเทศมาก ซึ่งยุ่งยากและใช้เวลามาก อย่างไรก็ตามคนญี่ปุ่นเริ่มที่จะคุ้นเคยการใช้เครื่องเทศในการทำอาหารต่างชาติ โดยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ตลาดอาหารหลาย ๆ อย่างมีการใช้เครื่องเทศเป็นส่วนผสมหลักเพื่อเพิ่มรสชาติให้กับอาหาร นอกจากนี้ผู้บริโภคยังสนใจที่จะใช้เครื่องเทศแทนการใช้สารปรุงแต่งทางเคมีมากขึ้น เนื่องจากให้ความใส่ใจต่อสุขภาพมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากมีกิจกรรมเกี่ยวกับการ

พัฒนาอาหารแปรรูปต่าง ๆ ที่มีส่วนผสมของเครื่องเทศและสมุนไพรเพิ่มขึ้น ดังนั้นคาดว่าแนวโน้มความต้องการเครื่องเทศและสมุนไพรจะมีมากขึ้น

ข้อควรพิจารณาในการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น

ผู้นำเข้าต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของสินค้า เกรด และแหล่งกำเนิดสินค้าในช่วงที่ซื้อ รวมถึงขั้นตอนในการเก็บรักษาคุณภาพสินค้า ปัญหาสำคัญต่าง ๆ ที่ผู้นำเข้าควรจะรู้ ประการแรก เครื่องเทศมักจะขึ้นรา ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจอย่างใกล้ชิดกับคุณภาพสินค้าในระหว่างการผลิตในประเทศที่เป็นแหล่งผลิต ระยะเวลาในการเก็บรักษา และการขนส่ง กฎหมายว่าด้วยสุขอนามัยด้านอาหารมีการกำหนดรายละเอียดและมาตรฐานเกี่ยวกับสารเจือปน สารเคมีตกค้าง และสารปนเปื้อนต่าง ๆ ซึ่งหากเครื่องเทศนั้นไม่เป็นไปตามข้อกำหนดและมาตรฐานก็จะไม่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าตลาดญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎหมายว่าด้วยสุขอนามัยด้านอาหารที่มีข้อกำหนดที่เข้มงวดให้มีระดับของเชื้อรา aflatoxin B1 ในเครื่องเทศน้อยกว่า 10 ppb

2.1.5. กาแฟ

ทิศทางการนำเข้า

(1) ทิศทางการนำเข้ากาแฟในช่วงที่ผ่านมา

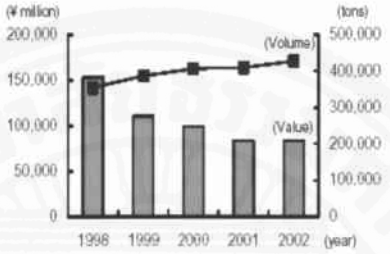
ญี่ปุ่นมีการผลิตเมล็ดกาแฟน้อยมาก จึงต้องพึ่งพาการนำเข้ากาแฟเกือบทั้งหมด เมล็ดกาแฟที่นำเข้าส่วนใหญ่เป็นเมล็ดกาแฟดิบที่ยังไม่ผ่านกระบวนการ จากนั้นจึงนำไปคั่ว บดเป็นผง และบรรจุภาชนะเพื่อจำหน่ายต่อไป

นอกจากนี้ยังมีการนำเข้าเมล็ดกาแฟดิบ กาแฟสำเร็จรูป และสารสกัดจากกาแฟ แต่นำเข้าในปริมาณที่น้อยกว่าเมล็ดกาแฟดิบมาก

ราคาผู้ผลิตเมล็ดกาแฟดิบจะขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศและปัจจัยด้านอุปทานและอุปสงค์ ในปี 1994 และ 1997 มีการตรึงราคาเมล็ดกาแฟดิบและส่งผลกระทบอย่างมากต่อการบริโภคและอุตสาหกรรมกาแฟในญี่ปุ่น ราคาเมล็ดกาแฟดิบในตลาดโลกยังคงอยู่ในระดับต่ำนับตั้งแต่ปี 1999 เรื่อยมา และในปี 2002 ราคานำเข้ากาแฟดิบเฉลี่ยต่อตันได้ลดลงจากปีก่อนหน้าประมาณ 5% และลดลง 40% เมื่อเทียบกับราคาในปี 1998 ผลผลิตกาแฟที่มีมากและราคาต่ำทำให้การนำเข้ากาแฟและผลิตภัณฑ์กาแฟเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2002 มีปริมาณนำเข้ารวม 427,685 ตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า 4.4% ในขณะที่มีมูลค่า 83.34 พันล้านเยน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าเพียง 0.1% ทั้งนี้การนำเข้าเมล็ดกาแฟดิบในปี 2002 เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเพิ่มขึ้นถึงระดับ 400,000 ตันเป็นครั้งแรก

การนำเข้าผลิตภัณฑ์กาแฟ ส่วนใหญ่ได้แก่ สารสกัดจากกาแฟ และกลิ่นกาแฟ ซึ่งนำไปใช้ในการผลิตเครื่องดื่มกาแฟกระป๋องและนำไปใช้ในทางการค้าอื่นๆ แนวความคิดในการดึงดูดใจลูกค้าในความต้องการบริโภคเครื่องดื่มในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาเกิดขึ้นไปพร้อมกันกับการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์กาแฟในประเทศ (ที่ผลิตจากเมล็ดกาแฟดิบนำเข้า และคั่วบดในญี่ปุ่น) ในปี 2002 การนำเข้าสารสกัดจากกาแฟและกลิ่นกาแฟมีปริมาณ 14,379 ตัน ส่วนการนำเข้ากาแฟผงสำเร็จรูปและกาแฟคั่วที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมีปริมาณ 8,465 และ 4,070 ตันตามลำดับ

การนำเข้ากาแฟของญี่ปุ่น

	1998		1999		2000		2001		2002	
	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value
Green coffee beans	332,386	133,992	363,418	95,931	382,230	84,467	381,745	66,028	400,771	66,125
Regular coffee	1,580	2,815	1,817	2,269	2,749	2,788	3,630	3,894	4,070	4,294
Instant coffee	6,923	9,430	6,569	6,877	7,177	6,460	8,387	7,531	8,465	7,773
Coffee extract and essence	13,570	7,211	14,329	5,589	14,398	4,920	16,034	5,794	14,379	5,144
TOTAL	354,459	153,447	386,132	110,665	406,553	98,634	409,797	83,246	427,685	83,336

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

(2) แหล่งนำเข้า

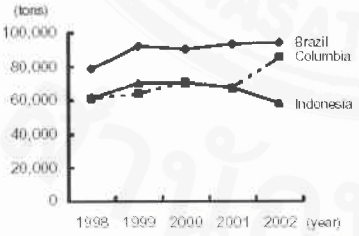
ญี่ปุ่นนำเข้าเมล็ดกาแฟดิบจากมากกว่า 40 ประเทศ ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ตั้งอยู่ในแถบเส้นศูนย์สูตร 25° เหนือและใต้ แหล่งนำเข้าสำคัญ ได้แก่ บราซิล (23.4%) โคลัมเบีย (21.3%) และอินโดนีเซีย (14.5%) โดยในปี 2002 ทั้งสามประเทศส่งออกเมล็ดกาแฟดิบไปญี่ปุ่นคิดเป็นสัดส่วน 59.2% ของการนำเข้าเมล็ดกาแฟดิบรวม ทั้งนี้ญี่ปุ่นนำเข้าเมล็ดกาแฟพันธุ์อาราบิก้าจากบราซิลและโคลัมเบีย และเมล็ดกาแฟพันธุ์โรบัสต้าที่มีราคาถูกกว่าจากอินโดนีเซีย

ในปี 2002 ปริมาณนำเข้าจากโคลัมเบียเพิ่มขึ้น 27.5% เป็น 85,479 ตัน ซึ่งเป็นสถิติใหม่ในการส่งออกกาแฟไปญี่ปุ่นของโคลัมเบีย ผู้สังเกตการณ์บางรายเห็นว่าการปลูกต้นกาแฟขึ้นใหม่ในพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นการลด

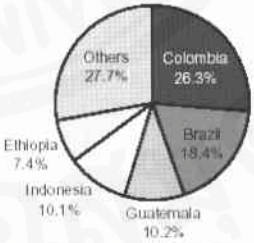
ความสามารถในการส่งออกกาแฟของโคลัมเบีย แต่การส่งออกไปยังญี่ปุ่นของโคลัมเบียกลับฟื้นตัวได้ใหม่โดยปริมาณการส่งออกไม่ห่างจากปริมาณการส่งออกของบราซิลซึ่งส่งออกกาแฟดิบไปยังญี่ปุ่นเป็นอันดับหนึ่ง การเติบโตที่เด่นชัดอื่น ๆ ได้แก่ ปริมาณนำเข้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของกาแฟพันธุ์กัวเตมาลาที่มีคุณภาพสูงจากอเมริกากลาง และกาแฟเกรดสูงจากเอธิโอเปียในแอฟริกา ด้านการนำเข้ากาแฟจากอินโดนีเซียซึ่งส่วนใหญ่เป็นกาแฟพันธุ์โรบัสต้าที่มีราคาถูกกว่านั้นลดลงในช่วง 2 ปีหลัง ปัจจุบันอินโดนีเซียเกือบจะถูกเวียดนามตามทันในด้านการส่งออกกาแฟไปญี่ปุ่น จากตัวเลขในตารางข้างล่างประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดนำเข้ากาแฟคั่วมากที่สุด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (60.1%) ในขณะที่บราซิลมีส่วนแบ่งตลาดนำเข้ากาแฟสำเร็จรูป (42.5%) และสารสกัดจากกาแฟและกลิ่นกาแฟ (70.6%) มากที่สุด

ผู้ส่งออกเมล็ดกาแฟดิบไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ

ทิศทางปริมาณนำเข้าของผู้ส่งออกสำคัญ

สัดส่วนการนำเข้าเมล็ดกาแฟดิบในปี 2002 (มูลค่า)

	1998	1999	2000	2001		2002			
	Volume	Volume	Volume	Volume	Value	Volume		Value	
Brazil	78,499	91,901	90,104	93,185	15,148	93,830	23.4%	12,175	18.4%
Colombia	61,202	63,761	70,463	67,027	14,272	85,479	21.3%	17,367	26.3%
Indonesia	61,405	69,809	69,906	67,399	6,922	58,177	14.5%	6,658	10.1%
Guatemala	19,032	26,045	28,060	31,260	6,289	33,678	8.4%	6,730	10.2%
Ethiopia	23,187	24,214	26,757	24,588	4,771	32,329	8.1%	4,877	7.4%
Other	89,062	87,687	96,940	98,286	18,626	97,278	24.3%	18,318	27.7%
TOTAL	332,386	363,418	382,230	381,745	66,028	400,771	100.0%	66,125	100.0%
(E.U)	856	813	602	461	121	457	0.1%	111	0.2%

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

ผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์กาแฟไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ (2002)

Regular coffee				Instant coffee				Coffee extract and essence			
	Volume	Share	Yearly change		Volume	Share	Yearly change		Volume	Share	Yearly change
U.S.A.	2,446	60.1%	119.7	Brazil	3,593	42.5%	100.6	Brazil	10,155	70.6%	92.5
Italy	360	8.8%	81.5	Columbia	1,386	16.4%	121.2	Malaysia	1,626	11.3%	82.4
Brazil	275	6.8%	111.7	Germany	1,075	12.7%	99.8	Columbia	1,602	11.1%	88.7
U.K	254	6.2%	87.3	Ecuador	940	11.1%	89.6	Netherlands	689	4.8%	74.3
Indonesia	175	4.3%	192.3	Philippines	326	3.8%	137.5	Ecuador	113	0.8%	42.1

Unit: tons *Source: Japan Exports and Imports*

(3) ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าในญี่ปุ่น

การผลิตกาแฟดิบในประเทศมีน้อยมากจนเกือบไม่มีการผลิตเลย **ดังนั้นญี่ปุ่นจึงต้องพึ่งพาการนำเข้าทั้งหมด อย่างไรก็ตามกาแฟคั่วที่มีจำหน่าย** กันมากมายในญี่ปุ่นนั้น ส่วนใหญ่เป็นการผลิตในประเทศโดยใช้เมล็ดกาแฟดิบนำเข้าเป็นวัตถุดิบ ดังนั้นการนำเข้ากาแฟคั่วจึงมีปริมาณเพียง 2% ของตลาดผลิตภัณฑ์กาแฟ

การนำเข้ากาแฟผงสำเร็จรูปส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าในปริมาณมาก การนำเข้ามีทิศทางเพิ่มขึ้นและลดลงตามการขึ้นและลงของปริมาณการผลิตในประเทศ ในปี 2001 การนำเข้ากาแฟสำเร็จรูปมีสัดส่วน 20.4% ของตลาดกาแฟสำเร็จรูป และมีทิศทางเพิ่มขึ้น

สัดส่วนการนำเข้าในตลาดญี่ปุ่น

		1997	1998	1999	2000	2001
Regular coffee	Domestic production	136,615	139,094	139,788	145,701	149,635
	Imports	1,795	1,580	1,817	2,749	3,630
	Total	138,410	140,674	141,605	148,450	153,265
	Imports' share	1.3%	1.1%	1.3%	1.9%	2.4%
Instant coffee	Domestic production	33,157	31,410	32,067	33,764	37,012
	Imports	5,945	6,923	6,569	7,177	8,387
	Exports	551	188	429	1,898	4,363
	Total	38,551	38,145	38,207	39,043	41,036
	Imports' share	15.4%	18.1%	17.2%	18.4%	20.4%

Unit: tons *Source: Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries, Japan Exports and Imports*

สภาพตลาดภายในประเทศ

1. ภาพรวมตลาดกาแฟ

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการบริโภคกาแฟต่อปีมากเป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และเยอรมนี คนญี่ปุ่นดื่มกาแฟคั่วมากกว่าชาเขียวซึ่งเป็นเครื่องดื่มประจำชาติของญี่ปุ่น ในบรรดาเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ด้วยกัน เครื่องดื่มกาแฟ ไม่ว่าจะบรรจุกระป๋องหรือบรรจุขวด PET เป็นเครื่องดื่มที่เป็นที่นิยมมากที่สุด โดยมีการบริโภคมากกว่าน้ำอัดลมและน้ำผลไม้

การบริโภคกาแฟมีการเติบโตอย่างสม่ำเสมอในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งเป็นผลจากราคาวัตถุดิบที่ลดลง ทำให้ราคาผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายลดลง รวมทั้งร้านกาแฟสตาร์บัคและร้านกาแฟต่างชาติอื่น ๆ เป็นที่นิยมของคนญี่ปุ่น

แรงขับเคลื่อนในตลาดในช่วงนี้คือการบริโภคกาแฟคั่วและกาแฟสำเร็จรูปในครัวเรือน

2. ตลาดกาแฟคั่ว

มีการประมาณการการบริโภคกาแฟโดยพิจารณาจากการใช้เมล็ดกาแฟดิบ คือ ใช้ในอุตสาหกรรม เช่น การผลิตกาแฟกระป๋องและกาแฟบรรจุขวด ฯลฯ 40% ใช้ในทางการค้า เช่น ร้านกาแฟ ร้านอาหาร และโรงแรม ฯลฯ 30% และใช้ในครัวเรือน 30% ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาตลาดกาแฟคั่วที่ใช้ในครัวเรือนซึ่งเป็นกาแฟบรรจุถุงขายจะได้ราคาดีกว่ากาแฟกระป๋อง คำแนะนำในการจัดการด้วยวิธีง่าย ๆ รวมทั้งขนาดของถุงที่ใหญ่ 400-500 กรัม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตลาดกาแฟคั่วขยายตัวมากขึ้น

ยอดขายกาแฟในทางการค้าอยู่ในภาวะทรงตัว เนื่องจากได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ อย่างไรก็ตามคาดว่ายอดขายจะดีขึ้นเนื่องจากการเข้ามาทำธุรกิจในญี่ปุ่นของสตาร์บักส์ และร้านกาแฟสไตล์ยุโรป

3. ตลาดกาแฟสำเร็จรูป

ปริมาณการผลิตกาแฟสำเร็จรูปมีเพียงหนึ่งในสามของปริมาณกาแฟคั่ว ประมาณ 90% ของกาแฟสำเร็จรูปที่ผลิตได้จะจำหน่ายในตลาดผู้บริโภค อีก 10% จำหน่ายให้กับอุตสาหกรรมเพื่อใช้ในการผลิตเครื่องดื่มและลูกอม และเพื่อใช้ในการจำหน่ายเครื่องจักร

ความนิยมกาแฟคั่วได้ลดยอดขายกาแฟสำเร็จรูปลง แต่ผู้ผลิตกาแฟสำเร็จรูปก็ได้มีการใช้วิธีการผลิตใหม่ ๆ ในการปรับปรุงรสชาติและรูปแบบ และ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อขยายตลาด เช่น กาแฟสำเร็จรูปคาปูชิโน่ เอ็กเพรสโซ่ กาแฟดำ กาแฟเย็น ฯลฯ ส่งผลให้ตลาดกาแฟสำเร็จรูปเริ่มที่จะฟื้นตัว

ข้อควรพิจารณาในการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น

โดยทั่วไปในการนำเข้ากาแฟดิบจะนำเข้าเป็นล็อตเล็ก ๆ จำนวน 250 ถุง แต่ละถุงมีน้ำหนัก 60 กิโลกรัม ผู้นำเข้าจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการเก็บรักษาในคลังสินค้าในระหว่างที่รอการผ่านการตรวจสินค้าของศุลกากร สิ่งที่สำคัญ คือ จะต้องคำนวณค่าขนส่งและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อย่างรอบคอบ ญี่ปุ่นไม่มีการกำหนดมาตรฐานกาแฟ แต่ผู้ผลิตกาแฟชั้นนำของญี่ปุ่นจะเป็นผู้สร้างมาตรฐานของบริษัทเอง

2.2 สินค้าปศุสัตว์

เนื้อสดและเนื้อแช่แข็ง

ทิศทางการนำเข้า

(1) ทิศทางการนำเข้าเนื้อสดและเนื้อแช่แข็งในช่วงที่ผ่านมา

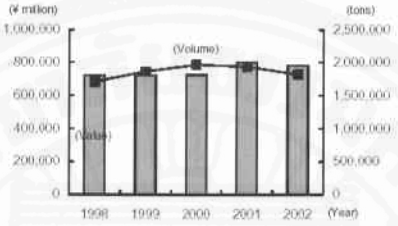
ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเข้าเนื้อสดและเนื้อแช่แข็ง ได้แก่ ความต้องการภายในประเทศ เพื่อแปรรูป ใช้ในอุตสาหกรรม และเพื่อบริโภคในครัวเรือน ปริมาณการผลิตภายในประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างราคานำเข้ากับราคาในประเทศ และค่าเงินเยน เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว การนำเข้าเนื้อของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นทุกปีในช่วงปี 1997-2000 เมื่อเปรียบเทียบการนำเข้าในปี 2000 กับปี 1996 มีปริมาณเพิ่มขึ้น 5.1% แต่มีมูลค่าลดลง 15.6% จาก 858.5 พันล้านเยน

เหลือ 724.4 พันล้านเยน การหาซื้อเนื้อสัตว์นำเข้าทำได้ง่ายและซื้อได้ในราคาถูกส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคเนื้อสัตว์ของคนญี่ปุ่น

ในปี 2001 เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อในสัตว์อย่างรุนแรงในสถานที่ต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น การระบาดของโรควัวบ้า (BSE) ในเดือนมกราคม ปี 2001 ทำให้ญี่ปุ่นสั่งห้ามนำเข้าเนื้อวัวจากประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ทันที การระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยใน EU (เดือนมีนาคม) โรคติดต่อในสัตว์ปีกในจีน (เดือนพฤษภาคม) และอหิวาต์ในสุกรในเยอรมนีและสเปน (เดือนมิถุนายน) การระบาดของโรคดังกล่าวเหล่านี้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อตลาดนำเข้าเนื้อสัตว์ของญี่ปุ่น ในเดือนกันยายน เนื้อสัตว์ที่นำเข้าจะต้องผ่านการรับรองจากญี่ปุ่นว่าปราศจากโรควัวบ้า ส่งผลให้การบริโภคเนื้อวัวลดลงอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นเกี่ยวกับการถกเถียงในประเด็นของระบบตั้งชื่อแหล่งกำเนิด ทำให้ตลาดเนื้อสัตว์ในญี่ปุ่นได้รับผลกระทบอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน

ในปี 2002 การบริโภคเนื้อวัวได้เริ่มฟื้นตัวขึ้นมาอยู่ที่ 90% ของระดับการบริโภคก่อนที่จะเกิดการระบาดของโรค BSE ถึงแม้ว่าจะสามารถควบคุมสถานการณ์ได้มากแล้ว แต่อุปสงค์เนื้อวัวนำเข้ายังไม่ฟื้นตัวมากนัก และการนำเข้าเนื้อวัวโดยรวมลดลง 6.2% เหลือ 1,814,209 ตัน มีมูลค่า 780.4 พันล้านเยน ลดลง 2.4%

ปริมาณการนำเข้าเนื้อสดและเนื้อแช่แข็งของญี่ปุ่น

	1998		1999		2000		2001		2002	
	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value
Beef	666,369	305,699	677,372	278,572	719,354	279,236	674,938	279,655	486,741	189,813
Fresh or chilled	316,934	196,680	334,057	183,625	356,019	180,039	331,246	179,801	234,383	123,971
Frozen	349,434	109,018	343,315	94,947	363,335	99,197	343,692	99,254	252,357	65,843
Pork	501,835	286,576	599,907	325,593	650,831	347,256	708,444	411,094	777,357	469,498
Fresh or chilled	144,548	87,120	171,954	94,409	191,383	104,178	200,517	121,728	205,591	127,212
Frozen	360,287	199,456	427,953	231,184	459,448	243,079	507,927	289,356	571,766	342,286
Chicken	498,565	118,746	553,167	107,434	569,969	90,577	524,058	100,961	525,255	110,964
Fresh or chilled	14,044	3,908	16,173	3,792	18,000	3,567	19,049	4,396	3,624	923
Frozen	484,461	114,838	536,994	103,642	551,969	87,011	505,009	96,565	521,630	110,041
Mutton & Lamb	35,050	11,352	29,878	8,652	26,981	7,313	26,700	8,650	24,857	10,353
Fresh or chilled	2,025	1,888	2,724	2,012	2,883	1,872	3,121	2,162	3,201	2,477
Frozen	33,025	9,463	27,153	6,670	24,098	5,441	23,579	6,488	21,656	7,876
TOTAL	1,704,759	722,372	1,860,324	720,281	1,967,135	724,380	1,934,140	799,751	1,814,209	780,428

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

เนื้อวัว

นับตั้งแต่ที่ญี่ปุ่นมีการเปิดเสรีการนำเข้าเนื้อวัวในเดือนเมษายน 1991 พิกัดอัตราภาษีศุลกากรเนื้อวัวนำเข้าได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินเยนที่สูงขึ้น ส่งผลให้การนำเข้าเนื้อวัวมีการเติบโตมากกว่าเนื้อสัตว์ประเภทอื่น ๆ โดยแหล่งความต้องการเนื้อวัวนำเข้าที่สำคัญ คืออุตสาหกรรมอาหาร ทั้งนี้นอกจากเนื้อวัวนำเข้าจะมีราคาถูกกว่าเนื้อวัวที่ผลิตในญี่ปุ่นแล้ว ยังอาจจะมีการนำเข้าเนื้อชำแหละเฉพาะส่วนในปริมาณมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การจัดการง่ายขึ้น

ปริมาณนำเข้าเนื้อวัวเคยสูงถึง 700,000 ตันในปี 2000 และยังคงเติบโตอย่างมากในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2001 อย่างไรก็ตามหลังจากการกำหนดให้เนื้อวัวต้องผ่านการรับรองนับตั้งแต่เดือนกันยายนซึ่งเป็นผลจากการระบาดของโรค BSE ทำให้การบริโภคเนื้อวัวโดยรวมในปี 2001 ลดลง 6.2% เหลือ 675,000 ตัน และลดลงอย่างมากในปี 2002 ถึง 27.9% เหลือเพียง 486,741 ตัน เป็นเนื้อวัวสดและแช่เย็น 234,383 ตัน (ลดลง 29.2%) และเนื้อวัวแช่แข็ง 252,357 ตัน โดยเนื้อวัวสดและแช่เย็นมีปริมาณนำเข้าลดลงมากกว่าเนื้อวัวแช่แข็ง

เนื้อสุกร

การนำเข้าเนื้อสุกรเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่ที่เกิดการระบาดของโรควัวบ้า เนื่องจากผู้บริโภคบริโภคเนื้อสุกรแทนเนื้อวัว ในปี 2001 ปริมาณนำเข้าเพิ่มขึ้น

จากปีก่อนหน้า 9.7% เป็น 777,357 ตัน และเป็นปีที่สองต่อเนื่องกันที่ปริมาณนำเข้าเนื้อสุกรมีมากกว่าปริมาณนำเข้าเนื้อวัว

ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นได้ออกมาตรการป้องกันการนำเข้าฉุกเฉินเพื่อใช้กับการนำเข้าเนื้อสุกรในปี 2001 และ 2002 ซึ่งส่งผลให้พิกัดอัตราภาษีศุลกากรสูงขึ้น แต่ปริมาณนำเข้าก็ยังเพิ่มขึ้นเป็นปีที่สองติดต่อกัน ในขณะที่มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้น 14.2% เป็น 469.5 พันล้านเยน

เนื้อสุกรที่นำเข้าเกือบทั้งหมดอยู่ในรูปของเนื้อสุกรชำแหละ เช่น เนื้อสัน เนื้อติดมัน และประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อสุกรที่นำเข้าถูกนำไปใช้ในกระบวนการแปรรูปอาหาร เนื้อสุกรนำเข้านอกจากจะมีราคาถูกกว่าเนื้อสุกรที่ผลิตในประเทศแล้วยังมีหลากหลายรูปแบบกว่าด้วย สาเหตุหลักที่ทำให้มีการนำเข้าเนื้อสุกรเพิ่มขึ้นเนื่องจากการผลิตเนื้อสะโพกและเนื้อสันในภายในประเทศไม่เพียงพอ นอกจากนี้จากการที่ผู้บริโภคใส่ใจในเรื่องสุขภาพมากขึ้น ทำให้การนำเข้าเนื้อสุกรแช่แข็งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยในปี 2002 ปริมาณนำเข้าเนื้อสุกรแช่แข็งเท่ากับ 571,776 ตัน เพิ่มขึ้น 12.6% ในขณะที่ปริมาณนำเข้าเนื้อสุกรสดและแช่เย็นมีเพียง 205,591 ตัน เพิ่มขึ้น 2.5% จะเห็นได้ว่า ปริมาณนำเข้าเนื้อสุกรแช่แข็งสูงกว่าปริมาณนำเข้าเนื้อสุกรสดและแช่เย็นถึง 180%

เนื้อไก่

ในปี 2000 ญี่ปุ่นมีการนำเข้าเนื้อไก่ 569,969 ตัน อย่างไรก็ตาม ในปี 2001 จีนซึ่งเป็นผู้นำในการส่งออกเนื้อไก่ไปยังญี่ปุ่น ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคในสัตว์ปีก ทำให้ญี่ปุ่นงดการนำเข้าเนื้อไก่จากจีนเป็นเวลา 2 เดือน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะมีการห้ามนำเข้าเนื้อไก่ส่วนหนึ่งจากจีนและสหรัฐอเมริกา (ผลจากไข้หวัดนก) แต่ปริมาณนำเข้าโดยรวมลดลงจากปีก่อน

เพียง 0.2% อยู่ที่ 525,255 ตัน ทั้งนี้การนำเข้าเกือบทั้งหมดเป็นเนื้อไก่แช่แข็ง และส่วนใหญ่อยู่ในรูปของน่องไก่

(2) แหล่งนำเข้า

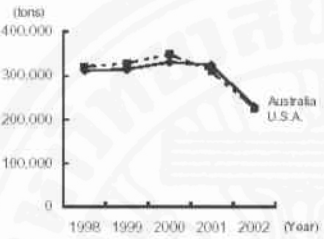
เนื้อวัว

การนำเข้าเนื้อวัวของญี่ปุ่นเกือบ 95% เป็นการนำเข้าจากสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย โดยก่อนต้นทศวรรษ 1990 ออสเตรเลียเป็นผู้นำในตลาดนำเข้า แต่ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา สหรัฐอเมริกาได้กลายเป็นผู้นำในการส่งออกเนื้อวัวไปยังญี่ปุ่น เนื่องจากสหรัฐฯ มีการนำเทคโนโลยีการแช่แข็งมาใช้ และผู้ผลิตชาวอเมริกันมีความได้เปรียบในด้านความสามารถในการผลิตเนื้อวัวชำแหละที่เลี้ยงด้วยธัญพืช ซึ่งเป็นที่ต้องการมากในญี่ปุ่น ทั้งสองประเทศนี้ยังคงมีการแข่งขันรุนแรงในตลาดเนื้อวัวนำเข้านี้

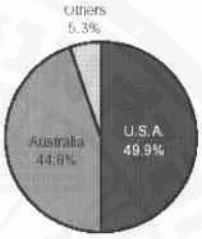
ในปี 2002 การนำเข้าเนื้อวัวทั้งจากออสเตรเลียและจากสหรัฐอเมริกาลดลงอย่างมาก โดยปริมาณนำเข้าเนื้อวัวจากออสเตรเลียลดลง 28.9% เหลือ 230,499 ตัน ส่วนแบ่งตลาด 47.4% ในขณะที่ปริมาณนำเข้าเนื้อวัวจากสหรัฐอเมริกาลดลง 27.2% เหลือ 226,518 ตัน ส่วนแบ่งตลาด 46.5% จึงทำให้ออสเตรเลียกลับมาเป็นผู้นำในตลาดนำเข้าเนื้อวัวของญี่ปุ่น สำหรับการนำเข้าเนื้อวัวจากประเทศอื่นๆ ถึงแม้ว่าจะมีปริมาณน้อย แต่การนำเข้าจากแคนาดาและนิวซีแลนด์ก็มีอัตราการเติบโตสูงขึ้นในปี 2001 นอกจากนี้ผลจากการระบาดของโรควัวบ้า ทำให้มีการงดการนำเข้าเนื้อวัวจากสหภาพยุโรปตลอดทั้งปี ซึ่งถึงแม้ว่าสหภาพยุโรปจะมีสัดส่วนในตลาดนำเข้าเนื้อวัวของญี่ปุ่นในปริมาณเล็กน้อย แต่สิ่งนี้ก็แสดงให้เห็นถึงปัจจัยทางจิตวิทยาในด้านลบของตลาด

ผู้ส่งออกเนื้อวัวไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ

ทิศทางปริมาณนำเข้าจำแนกตามผู้นำเข้าสำคัญ

ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าเนื้อวัวในปี 2001 (มูลค่า)

	1998	1999	2000	2001		2002			
	Volume	Volume	Volume	Volume	Value	Volume		Value	
Australia	311,734	314,682	330,412	324,125	113,544	230,499	47.4%	84,965	44.8%
U.S.A.	320,171	327,583	348,309	311,060	151,104	226,518	46.5%	94,551	49.9%
Canada	13,654	17,391	18,797	22,642	8,501	19,052	3.9%	5,832	3.1%
New Zealand	19,046	15,322	13,803	16,497	5,728	10,307	2.1%	4,141	2.2%
Vanuatu	680	744	805	549	146	309	0.1%	90	0.0%
Others	1,085	1,650	7,230	75	32	57	0.0%	35	0.0%
TOTAL	666,369	677,372	719,354	674,938	279,055	486,741	100.0%	189,613	100.0%
(E.U)	90	77	133	0	0	0	0.0%	0	0.0%

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

เนื้อสุกร

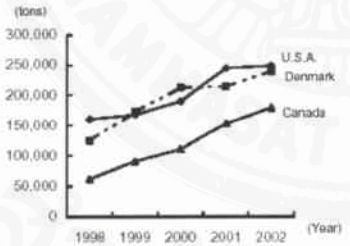
ในปี 2002 แหล่งนำเข้าเนื้อสุกรหลักของญี่ปุ่น ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (32.0%) เดนมาร์ก (30.9%) และแคนาดา (23.0%) โดยปริมาณนำเข้าเนื้อสุกรจากทั้งสามประเทศรวมกันคิดเป็น 86% ของปริมาณนำเข้า ผลจากความต้องการบริโภคเนื้อสุกรทดแทนเนื้อวัวในช่วงครึ่งหลังของปี 2001 ทำให้ปริมาณนำเข้าเนื้อสุกรจากสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้น 1.6% เป็น 248,867 ตัน ในขณะที่ปริมาณนำเข้าเนื้อสุกรจากเดนมาร์กเพิ่มขึ้น 12.4% เป็น 239,884 ตัน หลังจากการห้ามนำเข้าเนื้อสุกรจากเดนมาร์กเป็นการชั่วคราวในปี 2001 เนื่องจากการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อย เนื้อสุกรจากเดนมาร์กเป็นที่ต้องการของอุตสาหกรรมแปรรูปอย่างมาก เนื่องจากมีคุณภาพสูงและสม่ำเสมอ และง่ายต่อการแปรรูป

ในส่วนของแคนาดานั้น ญี่ปุ่นนำเข้าเนื้อสุกรจากแคนาดาเพิ่มขึ้นเป็นระยะเวลา 2 ปีติดต่อกัน บริษัทการค้าชั้นนำเพิ่มการนำเข้าเนื้อสุกรจากแคนาดามากขึ้นเพื่อกระจายความเสี่ยงในการจัดหาวัตถุดิบเพื่อแปรรูปอาหาร

คนญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะนิยมบริโภคเนื้อสัน ในขณะที่ประเทศอื่นต้องการเนื้อติดมันเพื่อนำไปใช้ทำเบคอน ดังนั้นประเทศผู้นำในการส่งออกจึงต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการส่งเสริมการส่งออกเนื้อสุกรไปยังประเทศญี่ปุ่น

ผู้ส่งออกเนื้อสุกรไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ

ทิศทางผู้นำการส่งออกในด้านปริมาณ

ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าเนื้อสุกรในปี 2001 (มูลค่า)

	1998	1999	2000	2001		2002			
	Volume	Volume	Volume	Volume	Value	Volume		Value	
U.S.A.	160,214	167,714	189,083	244,846	144,707	248,867	32.0%	150,842	32.1%
Denmark	124,732	171,876	212,163	213,457	121,711	239,884	30.9%	143,994	30.7%
Canada	61,759	90,868	110,926	152,811	88,737	178,892	23.0%	108,422	23.1%
Mexico	30,604	36,789	39,794	42,201	24,837	40,633	5.2%	25,409	5.4%
Chile	5,019	4,709	8,359	10,116	5,639	21,586	2.8%	12,487	2.7%
Others	122,507	127,951	90,506	45,014	25,453	47,494	6.1%	28,343	6.0%
TOTAL	504,835	599,907	650,831	708,444	411,084	777,357	100.0%	469,498	100.0%
(E.U)	150,919	214,048	274,123	236,419	134,296	257,331	33.1%	154,215	32.8%

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

เนื้อไก่

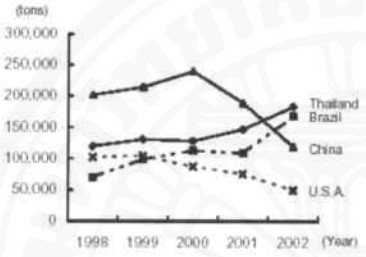
ในอดีต ญี่ปุ่นมีการนำเข้าน่องไก่ติดกระดูกจากสหรัฐอเมริกามากที่สุด แต่ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมามีการเปลี่ยนไปนำเข้าจากจีนและไทยมากขึ้น แต่การนำเข้าจากจีนลดลงเป็นระยะเวลา 2 ปีติดต่อกัน เนื่องจากโรคระบาดในสัตว์ปีก โดยในปี 2002 การนำเข้าลดลงอย่างเห็นได้ชัด ประมาณครึ่งหนึ่งของปริมาณนำเข้าในปี 2000 อยู่ที่ 119,058 ตัน มีส่วนแบ่งตลาด 22.7% เป็นอันดับ 3 นอกจากนี้ญี่ปุ่นได้ห้ามนำเข้าเนื้อไก่จากเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกาตั้งแต่เดือนมีนาคม และห้ามนำเข้าเนื้อไก่จากนิวยอร์กตั้งแต่เดือนสิงหาคม เนื่องจากโรคไข้หวัดนก ทำให้ปริมาณนำเข้าเนื้อไก่จากสหรัฐอเมริกาในปี 2002 ลดลงมาอยู่ที่ 49,646 ตัน ลดลง 34.7% และมีส่วนแบ่งตลาด 9.5% เป็นอันดับ 4

ส่วนประเทศที่ญี่ปุ่นนำเข้าเนื้อไก่เพิ่มขึ้นในปี 2002 ได้แก่ ไทย และบราซิล โดยนำเข้าจากไทย 183,752 ตัน เพิ่มขึ้น 25.3% และนำเข้าจากบราซิล 168,159 ตัน เพิ่มขึ้น 54.0% ส่งผลให้ไทยและบราซิลมีส่วนแบ่งตลาดนำเข้าเป็นอันดับ 1 และอันดับ 2 ตามลำดับ

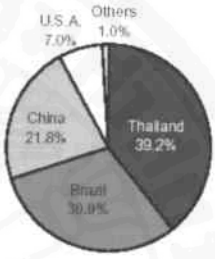

ผู้ส่งออกเนื้อไก่ไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ

ทิศทางผู้นำการส่งออกในด้านปริมาณ

ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าเนื้อไก่ในปี 2001 (มูลค่า)

	1998	1999	2000	2001		2002			
	Volume	Volume	Volume	Volume	Value	Volume		Value	
Thailand	119,862	130,643	127,987	146,669	30,957	183,752	35.0%	43,506	39.2%
Brazil	70,249	99,220	112,935	109,216	19,110	168,159	32.0%	34,312	30.9%
China	201,801	214,853	239,803	189,555	38,553	119,058	22.7%	24,192	21.8%
U.S.A.	102,272	104,744	87,324	75,990	11,671	49,646	9.5%	7,820	7.0%
Indonesia	1,699	2,223	521	1,444	370	2,443	0.5%	642	0.6%
Others	2,624	1,484	1,400	1,184	300	2,197	0.4%	492	0.4%
TOTAL	498,505	553,167	569,969	524,058	100,961	525,255	100.0%	110,964	100.0%
(E.U)	1,988	795	479	492	137	589	0.1%	161	0.1%

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าในญี่ปุ่น

เนื้อวัว

ปัจจัยที่ทำให้ความต้องการบริโภคเนื้อวัวในญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น ได้แก่ การเปิดเสรีการนำเข้าเนื้อวัวและการลดพิกัดอัตราภาษีศุลกากร และราคาเนื้อวัวที่ถูกลงอันเป็นผลจากค่าเงินเยน รวมทั้งความพยายามของอุตสาหกรรมในประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บริษัทการค้าทั่วไป ผู้แปรรูปอาหาร ผู้จัดจำหน่าย และอุตสาหกรรมร้านอาหาร ในการปรับปรุงคุณภาพโดยการผลิตเนื้อวัวที่มีรสชาติที่ตรงกับความต้องการของคนญี่ปุ่น

ในปีงบประมาณ 2000 เนื้อวัวนำเข้ามีสัดส่วน 67.9% ของตลาดเนื้อวัวรวม การบริโภคเนื้อวัวได้ลดลงหลังจากที่เกิดการระบาดของโรควัวบ้า ทำให้เนื้อวัวในประเทศและเนื้อวัวนำเข้าในปีงบประมาณ 2001 ลดลง แต่ส่วนแบ่งตลาดนำเข้าลดลงเพียงเล็กน้อยมาอยู่ที่ 66.6%

เนื้อสุกร

การผลิตเนื้อสุกรในญี่ปุ่นได้ลดลงในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เนื่องจากการลดลงของจำนวนสุกรอันเป็นผลจากการลดลงของจำนวนฟาร์มเลี้ยงสุกร ในขณะที่ความต้องการในประเทศอยู่ในระดับคงที่ ดังนั้นจึงต้องเพิ่มการนำเข้าเพื่อทดแทนการลดลงของปริมาณการผลิตในประเทศ

อัตราภาษีนำเข้าเนื้อสุกรจะแตกต่างกันไปตามราคานำเข้าอ้างอิงที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามเนื้อสุกรชำแหละนำเข้าที่มีมาตรฐานแน่นอน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเนื้อสะโพก ยังคงเป็นที่ต้องการอย่างมาก โดยในปีงบประมาณ 2001 การนำเข้าเนื้อสุกรมีสัดส่วน 46.2% ของตลาดเนื้อสุกรรวม

เนื้อไก่

การผลิตเนื้อไก่มีทิศทางลดลงโดยทั่วไป เนื่องจากจำนวนฟาร์มเลี้ยงไก่ลดลง ส่งผลให้สัดส่วนการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 37.5% ในปีงบประมาณ 2001

สัดส่วนการนำเข้าในตลาดญี่ปุ่น

	FY	1997	1998	1999	2000	2001
Beef	Domestic production	529	531	545	520	470
	Imports	941	974	975	1,055	868
	Exports	0	0	1	0	1
	Stock fluctuation	△2	3	12	22	33
	Domestic supply total	1,472	1,502	1,507	1,553	1,304
	Imports' share	63.9%	64.8%	64.7%	67.9%	66.6%
Pork	Domestic production	1,288	1,292	1,276	1,255	1232
	Imports	754	794	953	952	1034
	Stock fluctuation	△10	△45	49	20	28
	Domestic supply total	2,082	2,131	2,180	2,187	2237
	Imports' share	36.2%	37.3%	43.7%	43.5%	46.2%
Chicken	Domestic production	1,234	1,212	1,211	1,195	1,196
	Imports	568	591	650	686	702
	Exports	3	3	4	3	3
	Stock fluctuation	△25	0	6	13	21
	Domestic production	1,822	1,800	1,851	1,865	1,874
	Imports' share	31.2%	32.8%	35.1%	36.8%	37.5%
Other meat	Domestic production	8	8	7	7	6
	Imports	81	72	71	62	60
	Stock fluctuation	0	△3	△3	△4	1
	Domestic supply total	89	83	81	73	65
	Imports' share	91.0%	86.7%	87.7%	84.9%	92.3%

Unit : 1,000 tons *Source: Food Supply and Demand*
Note 1: FY=fiscal year (April – March). Other meats include meats of horse, sheep, goat and rabbit.
Note 2: converted to carcasses amount

สภาพตลาดภายในประเทศ

นับตั้งแต่ที่มีการเปิดเสรีการนำเข้าเนื้อวัวในปี 1991 ทำให้ตลาดเนื้อสัตว์ในประเทศมีขนาดเพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ การนำเข้าในราคาที่ถูกช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับการแข่งขันในตลาด ส่งผลให้ราคาเนื้อสัตว์โดยรวมและราคาเนื้อสัตว์ที่ผลิตในประเทศลดลง เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต เป็นต้นว่า การเลิกกิจการของฟาร์มขนาดเล็กที่

มีขีดความสามารถในการแข่งขันน้อย และการเติบโตของธุรกิจปศุสัตว์ มีการเพิ่มขึ้นของตราสินค้า เช่น "so-and-so beef", "so-and-so pork", และ "so-and-so chicken" ในขั้นตอนของการจำหน่าย ผู้ผลิตและผู้ขายมีการรวมตัวกัน บริษัทมีการรวม หรือยุบกลุ่มการขายต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อลดขนาดขององค์กร และทำให้เกิดความคล่องตัวในกระบวนการต่าง ๆ และการจัดจำหน่าย

นับตั้งแต่เดือนกันยายน 2001 ญี่ปุ่นมีการกำหนดให้เนื้อวัวต้องผ่านการรับรองซึ่งเป็นผลจากการระบาดของโรควัวบ้า ในปี 2002 มีการถกเถียงกันเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการปิดฉลากแหล่งผลิตเนื้อวัว ซึ่งทำให้เกิดการปะปนกันระหว่างเนื้อวัวนำเข้ากับเนื้อวัวที่ผลิตในประเทศที่รัฐบาลรับซื้อภายใต้โปรแกรมรับซื้อเนื้อวัวในประเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันโรควัวบ้า เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้การบริโภคเนื้อวัวลดลงเนื่องจากผู้บริโภคเกิดความสงสัยและกังวลในการบริโภคเนื้อวัว ผลกระทบดังกล่าวยังขยายไปยังธุรกิจร้านอาหารและผู้แปรรูปอาหารที่ใช้เนื้อวัวเป็นวัตถุดิบ เช่น ร้านแฮมเบอร์เกอร์ ด้วย

การนำเข้าเนื้อสุกรและเนื้อไก่ได้รับผลดีจากความต้องการบริโภคเนื้อสุกรและเนื้อไก่เพื่อทดแทนเนื้อวัวเพิ่มขึ้น และราคาก็สูงขึ้นชั่วขณะหนึ่ง แต่หลังจากที่มีข่าวการปิดฉลากผิดพลาดเกิดขึ้นหลายครั้ง ได้ส่งผลกระทบต่อการบริโภคเนื้อสัตว์ทั้งหมด

ข้อควรพิจารณาในการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น

ในการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่นนั้น จะต้องให้ความใส่ใจในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวกับคุณภาพอย่างเต็มที่ เช่น กฎหมายว่าด้วยการควบคุมโรคติดเชื้อในสัตว์ภายในประเทศซึ่งเป็นกฎหมายเข้มงวดในเรื่องแหล่งนำเข้าเนื้อสัตว์ และจะต้องเข้าใจกฎระเบียบภายใต้กฎหมายว่าด้วยสุขอนามัยด้าน

อาหาร นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องศึกษากฎระเบียบที่มีผลกระทบต่อราคา เช่น ระบบพิกัดอัตราภาษีศุลกากร รวมทั้งการป้องกันหรือสร้างระบบการจัดจำหน่ายในเชิงกายภาพในการจัดการกับอาหารสด เช่น ระบบการขนส่งอาหารแช่เย็นหรือแช่แข็ง

2.3 สินค้าประมง

กุ้ง

ทิศทางการนำเข้า

(1) ทิศทางการนำเข้ากุ้งในช่วงที่ผ่านมา

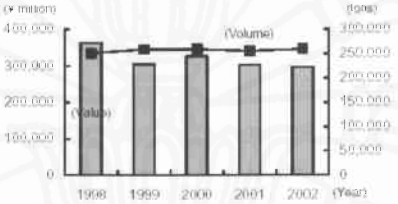
อาหารทะเลที่ญี่ปุ่นนำเข้าคิดเป็นมูลค่ามากที่สุดได้แก่กุ้ง และเมื่อพิจารณาสินค้าอาหารที่ญี่ปุ่นนำเข้า กุ้งมีมูลค่านำเข้าเป็นอันดับสอง รองจากเนื้อสุกร ความต้องการกุ้งค่อนข้างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหาร กุ้งที่ญี่ปุ่นนำเข้า ได้แก่ กุ้งมีชีวิต กุ้งแช่เย็น กุ้งแช่แข็ง กุ้งอบเกลือ และกุ้งแปรรูป

ในช่วงปี 1995-1998 มูลค่านำเข้ากุ้งลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากราคากุ้งแช่แข็งในประเทศผู้ผลิตสูงขึ้น ทำให้ความต้องการกุ้งลดลง อย่างไรก็ตามการที่ราคาสูงขึ้น จูงใจให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในประเทศอินเดียและอินโดนีเซียเพิ่มการผลิตมากขึ้น ส่งผลให้การนำเข้ากุ้งของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 1999 เนื่องจากราคานำเข้าต่ำลง

นับตั้งแต่ปี 1999 เป็นต้นมา การนำเข้ากุ้งมีทิศทางค่อนข้างคงที่โดยอยู่ที่ประมาณ 260,000 ตัน ในปี 2002 ญี่ปุ่นมีการนำเข้ากุ้งปริมาณทั้งสิ้น 259,962 ตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า 1.5% มีมูลค่านำเข้า 297.4 พันล้านเยน ลดลง 1.3% โดยเป็นการนำเข้ากุ้งกุลาดำมากที่สุด ซึ่งมีสัดส่วนในด้านปริมาณ

95.7% และสัดส่วนในด้านมูลค่า 90.7% ของการนำเข้ากุ้งรวม อีกทั้งการที่ราคากุ้งกุลาดำต่ำลง ทำให้ปริมาณนำเข้ากุ้งกุลาดำของญี่ปุ่นสูงที่สุดในรอบ 5 ปี โดยเพิ่มขึ้น 1.6% เป็น 248,868 ตัน ในขณะที่ปริมาณนำเข้ากุ้งก้ามกรามก็สูงขึ้นเช่นกันเป็น 2,811 ตัน

การนำเข้ากุ้งของญี่ปุ่น

	1998		1999		2000		2001		2002	
	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value	Volume	Value
Rock lobster, other sea crawfish	9,426	20,782	8,605	16,920	9,774	21,062	7,854	18,478	7,535	19,858
Frozen	7,057	13,648	6,157	9,912	7,394	14,883	5,579	11,491	5,577	12,786
Live, fresh, chilled	2,370	7,134	2,448	7,008	2,380	6,979	2,275	6,987	1,958	7,071
Lobster	2,451	4,986	2,782	5,252	2,971	5,604	2,485	5,155	2,811	5,999
Frozen	906	1,926	1,360	2,667	1,446	2,918	1,082	2,350	1,407	3,211
Live, fresh, chilled	1,545	3,060	1,422	2,585	1,525	2,686	1,403	2,805	1,405	2,788
Shrimp & prawn	239,356	338,443	247,894	282,418	247,256	299,913	245,724	278,405	249,310	271,066
Frozen	238,906	336,911	247,314	280,644	246,627	297,938	245,048	276,461	248,868	269,692
Live, fresh, chilled	450	1,531	580	1,774	628	1,976	675	1,944	442	1,373
Other shrimp	159	218	273	277	165	203	128	180	305	480
Frozen	136	208	175	248	127	188	122	176	302	474
Live, fresh, chilled	23	11	98	30	38	15	6	4	3	6
TOTAL	251,392	364,430	259,554	304,868	260,165	326,783	256,190	302,217	259,962	297,402

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

(2) แหล่งนำเข้า

กุ้งที่ญี่ปุ่นนำเข้าส่วนใหญ่เป็น shrimp and prawn โดยแหล่งนำเข้ากุ้งประเภทดังกล่าวที่สำคัญของญี่ปุ่นในช่วงก่อนต้นทศวรรษที่ 1990 คือ ไทย แต่หลังจากที่เกิดมลภาวะและการแพร่กระจายของโรคในบ่อเลี้ยงกุ้งของไทย ญี่ปุ่นจึงได้นำเข้ากุ้งจากอินโดนีเซียแทน แต่ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาก็ได้เกิดการแพร่กระจายของโรคในอินโดนีเซียด้วย ดังนั้นแหล่งนำเข้าหลักจึงเปลี่ยนไปเป็นอินเดียและเวียดนามแทน

ในปี 2002 ญี่ปุ่นนำเข้า shrimp and prawn จากกว่า 60 ประเทศ โดยยังคงนำเข้าจากอินโดนีเซียมากที่สุดในปริมาณ 53,607 ตัน คิดเป็นสัดส่วน 21.5% ของปริมาณนำเข้า shrimp and prawn รองลงมาได้แก่ เวียดนาม ซึ่งมีปริมาณนำเข้าเพิ่มขึ้นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาจาก 26,697 ตัน เป็น 41,516 ตัน โดยมีสัดส่วน 16.7% นำเข้าจากอินเดียในปริมาณ 34,820 ตัน สัดส่วน 14.0% นำเข้าจากจีนเกือบ 20,000 ตัน สัดส่วน 7.9% สำหรับแหล่งนำเข้ากุ้ง rock lobster แช่แข็งที่สำคัญ ได้แก่ ออสเตรเลีย สัดส่วน 23.9% และคิวบา สัดส่วน 20.9% ส่วนแหล่งนำเข้า rock lobster มีชีวิต สด และแช่เย็น ที่สำคัญ ได้แก่ ออสเตรเลีย สัดส่วน 63.4% และนิวซีแลนด์ สัดส่วน 22.1% อย่างไรก็ตาม ปริมาณนำเข้าจากประเทศดังกล่าวมีคาดว่าจะลดลง เนื่องจากญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะกระจายการนำเข้าจากแอฟริกาใต้ ฝรั่งเศส และประเทศอื่น ๆ มากขึ้น สำหรับการนำเข้ากุ้ง lobster สดและแช่เย็น และกุ้ง lobster แช่แข็ง ญี่ปุ่นนำเข้าจากแคนาดามากที่สุดทั้งสองรายการ ด้วยสัดส่วน 76.0% และ 62.8% ตามลำดับ

ผู้ส่งออกกุ้งและ lobster ไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ

ทิศทางปริมาณนำเข้าจำแนกตามผู้ส่งออกที่สำคัญ

สัดส่วนมูลค่านำเข้ากุ้ง ปี 2002

	1998	1999	2000	2001		2002			
	Volume	Volume	Volume	Volume	Value	Volume		Value	
Indonesia	54,247	50,688	49,916	55,778	70,664	53,818	20.7%	66,125	22.2%
Vietnam	26,711	30,271	33,105	35,676	34,856	41,535	16.0%	41,137	13.8%
India	51,128	53,436	50,970	43,593	47,477	35,275	13.6%	37,802	12.7%
China	12,343	13,948	17,015	15,406	14,577	19,933	7.7%	17,693	5.9%
Thailand	17,783	19,328	18,657	20,580	27,249	19,065	7.3%	23,434	7.9%
Others	89,180	91,889	90,503	85,157	107,395	90,335	34.7%	111,211	37.4%
TOTAL	251,392	259,554	260,165	256,190	302,217	259,962	100.0%	297,402	100.0%
(E.U)	1,076	1,362	1,375	1,775	2,052	1,218	0.5%	1,456	0.5%

Units: tons, ¥ million *Source: Japan Exports and Imports*

ผู้ส่งออกกุ้งและ lobster ไปยังญี่ปุ่นที่สำคัญ จำแนกตามประเภทของกุ้ง (มูลค่า ปี 2002)

			First			Second		
		TOTAL	Country	Share	Yearly change	Country	Share	Yearly change
Shrimps and prawns	(Frozen)	248,868	Indonesia	21.5%	96.4	Vietnam	16.7%	116.4
Rock lobsters	(Frozen)	5,577	Australia	23.9%	87.6	Cuba	20.9%	88.7
	(Live, fresh, chilled)	1,958	Australia	63.4%	81.4	New Zealand	22.1%	90.4
Lobsters	(Frozen)	1,465	Canada	76.0%	132.5	U.S.A.	8.7%	240.9
	(Live, fresh, chilled)	1,407	Canada	62.8%	105.9	U.S.A.	35.9%	92.8
Other shrimps	(Frozen)	302	Thailand	23.6%	1,186.4	China	20.5%	165.2
	(Live, fresh, chilled)	3	China	65.5%	43.8	N. Korea	15.5%	26.3

Unit: tons *Source: Japan Exports and Imports*

(3) ส่วนแบ่งตลาดนำเข้า

ผลผลิตกุ้งในประเทศมีทิศทางลดลงทุกปี แต่ในปี 2001 มีปริมาณเพิ่มขึ้นเล็กน้อยอยู่ที่ 27,168 ตัน ในขณะที่การนำเข้ากุ้งมีสัดส่วน 90% ของตลาดกุ้งรวม ผลผลิตกุ้งในประเทศที่จับได้ในปี 2001 เป็นกุ้ง rock lobster เพียง 1,486 ตัน และกุ้งขนาดเล็กและขนาดกลาง (kuruma-ebi) 1,271 ตัน โดยกุ้งในประเทศยังคงมีเปลือกหุ้มอยู่ ในขณะที่กุ้งนำเข้านั้นจะมีการปอกเปลือกแล้วและสามารถนำออกจำหน่ายในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่พร้อมรับประทาน

สัดส่วนการนำเข้าในตลาดญี่ปุ่น

		1997	1998	1999	2000	2001
Shrimp	Domestic catch	28,436	28,307	28,589	27,168	28,436
	Imports	251,392	259,554	260,165	256,190	251,392
	Domestic market total	279,828	287,861	288,754	283,358	279,828
	Imports' share	89.8%	90.2%	90.1%	90.4%	89.8%
Crabs	Domestic catch total	43,576	40,350	42,151	38,135	43,576
	Imports	123,358	123,415	124,293	108,175	123,358
	Domestic market total	166,934	163,765	166,444	146,310	166,934
	Imports' share	73.9%	75.4%	74.7%	73.9%	73.9%

Unit: tons
Source: Annual Statistics on Fishery and Aqua Culture Production, Japan Exports and Imports

สภาพตลาดภายในประเทศ

คนญี่ปุ่นมีการบริโภคกุ้งประมาณ 300,000 ตันต่อปี ส่วนใหญ่เป็นการรับประทานในร้านอาหารหรือที่บ้าน และบางครั้งนำไปใช้ในการทำบะหมี่ถ้วยสำเร็จรูปและขนมต่าง ๆ ในอดีต 70% ของกุ้งทั้งหมดนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร แต่ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาอัตราส่วนการใช้ในทางการค้ากับ

การใช้ในครัวเรือนได้แคบลงมาอยู่ที่ประมาณ 50:50 ในส่วนของอุตสาหกรรมอาหาร ส่วนใหญ่จะใช้กุ้ง lobster ขนาดใหญ่ และกุ้งน้ำจืดขนาดกลางที่จับได้ในประเทศ และกุ้งมีชีวิตนำเข้าจากต่างประเทศ ในขณะที่ผู้บริโภคในครัวเรือนส่วนใหญ่จะซื้อกุ้งน้ำจืดแช่แข็งที่มีขนาดเล็ก ส่วนผู้แปรรูปอาหารมักจะซื้อกุ้งทะเลและกุ้งน้ำจืดที่มีขนาดเล็ก การบริโภคกุ้งจะเพิ่มขึ้นในช่วงวันหยุดสำคัญของประเทศ เช่น “Golden Week” (เดือนพฤษภาคม) “summertime festivals” และช่วงปีใหม่

ข้อควรพิจารณาในการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น

ถ้าผู้นำเข้ากุ้งมีชีวิต กุ้งสด หรือกุ้งแช่เย็น เลือกที่จะจำหน่ายผ่านตลาดค้าส่ง จะทำให้ผู้นำเข้าไม่ต้องค้นหาผู้ซื้อ และสามารถเข้าสู่ตลาดได้อย่างรวดเร็วและยุติธรรม ในส่วนของต้นทุนที่เป็นค่าธรรมเนียมในการจัดการที่ผู้นำเข้าจ่ายให้กับตลาดค้าส่งที่รวมถึงค่าระวางขนส่งสินค้าทางอากาศนั้น ในบางครั้งสามารถที่จะผลักต้นทุนสินค้าให้ตลาดเป็นผู้รับภาระ โดยเฉพาะในกรณีที่ราคาลดลง ในอีกกรณีหนึ่ง ผู้นำเข้าสามารถเลือกที่จะเจรจาติดต่อในด้านการจัดเตรียมตามที่กำหนดกับผู้จัดจำหน่ายและผู้ค้าปลีก ซึ่งจะเป็นการลดหรือกำจัดปัจจัยความเสี่ยงบางอย่าง โดยกุ้งแช่แข็งที่นำเข้าในลักษณะนี้ เกือบทั้งหมดเป็นการนำเข้าทางเรือ

ผู้นำเข้าควรรู้ว่า ตลาดญี่ปุ่นเป็นตลาดที่มีความเข้มงวดในเรื่องคุณภาพของสินค้าและมาตรฐานที่กำหนดออกมา ผู้นำเข้าต้องมั่นใจว่าสินค้าของตนมีความสดและขนาดตามที่ตลาดต้องการ นอกจากนี้หากสินค้าไม่ผ่านการตรวจสอบตามมาตรฐานที่กำหนด สินค้านั้นก็จะถูกส่งกลับทางเรือหรือทำลายทิ้ง

3. โอภาสสินค้าเกษตรไทยในญี่ปุ่น

โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยเมื่อพิจารณาตามมูลค่าการส่งออกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา แบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่มได้แก่(การเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.2547 : ออนไลน์)

1. สินค้าเกษตรกรรม (กสิกรรม ปศุสัตว์ ประมง) มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 10.44-11.99 ของมูลค่าการส่งออกรวม

2. สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 6.78-7.80 ของมูลค่าการส่งออกรวม

3. สินค้าอุตสาหกรรมมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 75.19-76.48 ของมูลค่าการส่งออกรวม

4. สินค้าแร่และเชื้อเพลิงมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 2.16-3.47 ของมูลค่าการส่งออกรวม

5. อื่นๆมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 2.18-3.34 ของมูลค่าการส่งออกรวม

เมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกของสินค้าในแต่ละกลุ่มในช่วงปี 2542-2546 มูลค่าส่งออกสินค้าทุกกลุ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยสินค้าเกษตรกรรม สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าแร่และเชื้อเพลิง และอื่นๆ มีอัตราการขยายตัวของมูลค่าส่งออกในช่วงดังกล่าวเฉลี่ยร้อยละ 4.86 7.06 9.21 21.57 และ 0.60 ตามลำดับ โดยเฉพาะมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรกรรมในปี 2546 มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 24.0

ตลาดญี่ปุ่นนับเป็นตลาดที่ใหญ่และมีความสำคัญสำหรับสินค้าเกษตรของไทย โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2542-2546) การส่งออกสินค้าเกษตรของไทยไปญี่ปุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น มีอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.05 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 13.28 ในปี 2546 เป็นการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออกสินค้ากสิกรรมและสินค้าปศุสัตว์ ในขณะที่สินค้าประมงมีแนวโน้มลดลงนับตั้งแต่ปี 2544 จาก 729.9 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2543 ลดลงมาเหลือ 618.6 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2546 อย่างไรก็ตามในส่วนของสินค้าปศุสัตว์นั้น ถึงแม้มูลค่าการส่งออกไปญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นโดยตลอด แต่ก็เพิ่มในอัตราที่ลดลง จากอัตราการขยายตัวร้อยละ 28.17 ในปี 2544 เหลือเพียงร้อยละ 11.42

ในปี 2546 เนื่องจากการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งไปญี่ปุ่นลดลง อันเป็นผลมาจากการระบาดโรคไข้หวัดนกในไก่ของไทย สำหรับการส่งออกสินค้ากสิกรรมของไทยไปญี่ปุ่นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 558.7 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2542 เป็น 8.9.9 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2546 โดยเฉพาะในปี 2546 มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 33.03

ตลาดส่งออกสินค้าเกษตรกรรม(กสิกรรม ปศุสัตว์ ประมง)ของไทย

รายการ	มูลค่า : เหรียญสหรัฐ				
	2542	2543	2544	2545	2546
โลก	7,011,701,802	7,336,747,553	7,055,659,614	7,117,835,253	8,826,062,729
อัตราขยายตัว : ร้อยละ	-1.04	4.64	-3.83	0.88	24.00
สัดส่วน:ร้อยละ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
อาเซียน	977,796,704	904,501,231	848,843,189	929,853,083	1,238,437,986
อัตราขยายตัว : ร้อยละ	-22.34	-7.50	-6.15	9.54	33.19
สัดส่วน:ร้อยละ	13.95	12.33	12.03	13.06	14.03
สหภาพยุโรป	1,008,333,567	951,273,354	985,248,635	863,628,649	1,104,516,099
อัตราขยายตัว : ร้อยละ	5.54	-5.66	3.57	-12.34	27.89
สัดส่วน :ร้อยละ	14.38	12.97	13.96	12.13	12.51
ญี่ปุ่น	1,554,853,685	1,609,172,133	1,565,447,846	1,721,915,550	1,950,649,823
อัตราขยายตัว : ร้อยละ	4.05	3.49	-2.72	10.00	13.28
สัดส่วน:ร้อยละ	22.18	21.93	22.19	24.19	22.10
สหรัฐอเมริกา	923,161,812	1,223,438,365	1,017,482,772	814,169,240	991,942,103
อัตราขยายตัว : ร้อยละ	-5.78	31.25	-16.83	-19.98	21.83
สัดส่วน :ร้อยละ	13.29	16.68	14.42	11.44	11.24

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

จากสินค้าเกษตรของไทยที่เป็นสินค้าอาหารที่ญี่ปุ่นนำเข้าจากประเทศต่างๆ และไทยสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายในตลาดญี่ปุ่นตามที่ได้จัดหมวดหมู่ไว้ในหัวข้อที่ 2 สามารถพิจารณาโอกาสในตลาดสินค้าเกษตรญี่ปุ่นได้โดยสรุปดังนี้

3.1 สินค้ากสิกรรม

3.1.1 ข้าว

โอกาสในการเข้าสู่ตลาดข้าวของญี่ปุ่นของไทยค่อนข้างลำบาก ถึงแม้ว่ารัฐบาลญี่ปุ่นจะอนุญาตให้นำข้าวภายใต้กฎการนำเข้าขั้นต่ำมากขึ้นตามข้อผูกพันภายใต้การเจรจาสินค้าเกษตรรอบอุรุกวัย แต่เนื่องจากข้าวเป็นสินค้าที่อ่อนไหว เป็นสินค้าวัฒนธรรมของญี่ปุ่นที่ต้องคงไว้ให้มีการปลูกต่อไป โดยรัฐบาลญี่ปุ่นมีนโยบายอุดหนุนเกษตรกรผู้ผลิตข้าวมาโดยตลอดเป็นต้นว่า โครงการจ่ายเงินชดเชยให้กับเกษตรกรเมื่อราคาตลาดต่ำกว่าราคาขั้นต่ำที่กำหนดไว้ การประกันภัยผลผลิตข้าว การให้เงินอุดหนุนแก่เกษตรกรเพื่อเพิ่มผลผลิต การกำหนดโควตาการนำเข้าไว้แน่นอนและต้องจ่ายภาษีในอัตราที่สูงหากนำเข้าเกินปริมาณที่กำหนด และรัฐบาลสามารถบวกส่วนเพิ่มไปในราคานำเข้าเมื่อมีการขายข้าวในตลาดญี่ปุ่น ทำให้ราคาข้าวนำเข้าในตลาดญี่ปุ่นมีราคาแพง ตลาดนำเข้าข้าวของญี่ปุ่นจึงมีสัดส่วนน้อย ถึงแม้จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาหลังจากที่ญี่ปุ่นเปิด ให้มีการนำเข้าข้าวมากขึ้น แต่ก็ยังมีสัดส่วนเพียง 8.2 % ในปี 2001 นอกจากนี้การส่งออกข้าวไทยไปญี่ปุ่นจะมีข้อจำกัดในด้านการทำตลาด เนื่องจากญี่ปุ่นมีการกำหนดโควตาการนำเข้าข้าวที่แน่นอน ซึ่งข้าวที่นำเข้าจากประเทศไทยส่วนใหญจะใช้วิธีการประมูลเป็นรายปี สำหรับในปี 2546 ไทยสามารถส่งออกข้าวไปญี่ปุ่นคิดเป็นมูลค่า 33.9 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 70.96 ทั้งนี้คู่แข่งสำคัญของไทยในการนำเข้าข้าวด้วยวิธีการประมูลทั่วไปซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าวเมล็ดยาว คือ

สหรัฐอเมริกา โดยมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 47.9 ในขณะที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 21.4

3.1.2 ผักสดและผักแช่แข็ง

ชาวญี่ปุ่นมีการบริโภคผักประมาณ 17 ล้านตันต่อปี หรือ 100 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ส่วนใหญ่เป็นการบริโภคผักที่ผลิตในประเทศ แต่นับตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา ผักนำเข้ามีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 14.3 %ในปี 2541 เป็น 18.5%ในปี 2544 ปัจจัยสำคัญในการนำเข้าผักสดของญี่ปุ่น คือ การขาดแคลนผักที่ปลูกในประเทศในบางช่วง เนื่องจากผลผลิตได้รับความเสียหาย ผักที่ปลูกในประเทศมีปริมาณน้อยลง เนื่องจากเกษตรกรที่เป็นคนรุ่นเก่าเริ่มเข้าสู่วัยชรา ในขณะที่คนรุ่นใหม่ไม่นิยมทำการเกษตร ผักนำเข้ามีราคาต่ำกว่าผักที่ปลูกในประเทศ ผู้แปรรูปอาหารต้องการแหล่งนำเข้าผักที่มีต้นทุนต่ำ เช่น แครอต หัวหอม ความต้องการผักปรอดสารพิษในตลาดญี่ปุ่นมีมากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นให้ความสนใจในสุขภาพและความปลอดภัยมากขึ้น ผักแช่เย็นที่ญี่ปุ่นมีการนำเข้าได้แก่ หัวหอม ฟักทอง กะหล่ำปลี/บล็อกโคลี หญ้าเจ้าชู้ ขิง แครอต เทอนิพ และผักสดแช่เย็นอื่นๆ ส่วนผักแช่แข็งที่นำเข้า ได้แก่ มันฝรั่ง ถั่วเหลือง เผือก ข้าวโพดหวาน ผักขม และผักแช่แข็งอื่นๆ

โอกาสในการเข้าสู่ตลาดผักสดและผักแช่แข็งของญี่ปุ่นค่อนข้างมีมาก นับตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกผักสดแช่แข็งแช่เย็นและแห้งของไทยไปยังตลาดญี่ปุ่นมีทิศทางเพิ่มขึ้นโดยตลอด จาก 51.2 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2544 เป็น 63.8 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2546 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.63 ต่อปี เป็นการเพิ่มขึ้นของมูลค่าส่งออกผักแช่แข็ง ในขณะที่ผักสดแช่เย็นมีมูลค่าการส่งออกลดลง ดังนั้นผักแช่แข็งจึงมีโอกาสในการเข้าสู่ตลาดผักญี่ปุ่นมากกว่าผักสดแช่เย็น เป็นการลดปัญหาการเน่าเสียเนื่องจากอุปสรรคในเรื่องของระยะทางในการขนส่ง ผักแช่แข็งที่ญี่ปุ่นนำเข้าจากไทยที่สำคัญได้แก่ พืชผัก

ตระกูลถั่ว และข้าวโพดหวาน ส่วนผักสดแช่แข็งที่สำคัญได้แก่ หน่อไม้ฝรั่งและเห็ด

ทั้งนี้สิ่งที่ผู้ส่งออกผักสดและผักแช่แข็งของไทยต้องคำนึงถึงคือ ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบในการนำเข้าอาหารของญี่ปุ่นอย่างเข้มงวด ทั้งข้อกำหนดในด้านคุณภาพและมาตรฐานสินค้านำเข้า ข้อกำหนดด้านสุขอนามัย ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม ข้อกำหนดการกักกันพืชและสัตว์ ซึ่งญี่ปุ่นให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

3.1.3 ผลไม้สด

ผลไม้สดเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตประจำวันของชาวญี่ปุ่น ตลาดผลไม้ญี่ปุ่นมีการขยายตัวมากขึ้น ในช่วงที่ผ่านมา ญี่ปุ่นมรการนำเข้าผลไม้สดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2544 มีสัดส่วนการนำเข้าร้อยละ 56.0 ของปริมาณการบริโภครวม

สำหรับโอกาสของผลไม้ไทยในตลาดญี่ปุ่นนั้นมีมาก จะเห็นได้จากมูลค่าการส่งออกผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้งของไทยไปยังตลาดญี่ปุ่นในช่วงปี 2543-2546 มีทิศทางเพิ่มขึ้น ยกเว้นในปี 2545 ที่มูลค่าการส่งออกลดลง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของญี่ปุ่นยังไม่ฟื้นตัวทำให้ผู้บริโภคลดการบริโภคผลไม้ที่มีราคาแพงลง ในช่วง 5 ปี ผลไม้สดแช่เย็นเป็นสินค้าที่มีแนวโน้มในการส่งออกไปญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น จาก 1.5 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2542 เป็น 5.9 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2546 มีอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกถึงร้อยละ 89.27 เป็นการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออกจากปีก่อนหน้าของผลไม้เรียงตามลำดับมากไปน้อย คือมังคุด(ร้อยละ 1,409.86) ผลไม้ประเภทส้ม(ร้อยละ 781.01) มะม่วง(ร้อยละ 156.38) และทุเรียน(ร้อยละ 117.44) ทั้งนี้ผลไม้ที่ไทยสามารถครองส่วนแบ่งการตลาดมาเป็นอันดับหนึ่งในญี่ปุ่นในขณะนี้ ได้แก่ มังคุด มะพร้าว และทุเรียน (ส่งออกผักผลไม้ชดเชยไก่. 2547 : ออนไลน์) ในขณะที่มูลค่าการส่งออกผลไม้แช่แข็งไปญี่ปุ่นมีทิศทางลดลงตั้งแต่ปี 2546 จาก

6.5 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2544 เป็น 4.5 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2546 โดยในปี 2546 ลำไยแช่แข็ง มีมูลค่าการส่งออกลดลงจากปีก่อนถึงร้อยละ 99.62

3.1.4 เครื่องเทศ

ตลาดเครื่องเทศในญี่ปุ่นมีมูลค่าประมาณ 58 พันล้านเยน เป็นตลาดเครื่องเทศเพื่อการใช้สำหรับครัวเรือนประมาณ 44.5 พันล้านเยน หรือร้อยละ 76.7 ของมูลค่าตลาดรวม อย่างไรก็ตามในจำนวนนี้ การบริโภคตามบ้านมีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น ส่วนใหญ่มีการนำเครื่องเทศไปใช้ในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและร้านอาหาร ญี่ปุ่นมีการนำเข้าเครื่องเทศเกือบทั้งหมด มีเพียงร้อยละ 10 ของตลาดเครื่องเทศที่ผลิตในประเทศ และมีแนวโน้มค่อยๆ ลดลง เครื่องเทศที่ผลิตในญี่ปุ่นได้แก่ ฮอร์สแรดดิช (วาซาบิ) พริกไทยญี่ปุ่น (เซนโช) พริกไทยแดง และกระเทียม ในช่วง 2- 3 ปีที่ผ่านมา ตลาดอาหารในญี่ปุ่นมีการใช้เครื่องเทศเป็นส่วนผสมเพื่อเพิ่มรสชาติอาหารมากขึ้น นอกจากนี้ผู้บริโภคเริ่มใช้เครื่องเทศแทนสารปรุงแต่ง เนื่องจากใส่ใจในสุขภาพมากขึ้น

โอกาสสำหรับสินค้าเครื่องเทศของไทยในตลาดญี่ปุ่นต้องใช้ระยะเวลาบ้างพอสมควร เนื่องจากผู้บริโภคเริ่มมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภคที่คำนึงถึงสุขภาพมากขึ้น และเริ่มคุ้นเคยการใช้เครื่องเทศเป็นส่วนผสมสำหรับอาหารต่างชาติมากขึ้น โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ไทยมีการขนส่งเครื่องเทศไปญี่ปุ่นประมาณ 2.4 -3.3 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ทั้งนี้สิ่งที่ผู้ส่งออกต้องคำนึงถึงคือคุณภาพสินค้า เนื่องจากเครื่องเทศมักจะขึ้นราง่าย รวมทั้งสิ่งเจือปน สารเคมีตกค้างและสารปนเปื้อนต่างๆที่มีอยู่ในเครื่องเทศด้วย

3.1.5 กาแฟ

ญี่ปุ่นมีการบริโภคกาแฟในแต่ละปีมากเป็นที่ 3 ของโลก และมีการเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอโอกาสของกาแฟไทยในตลาดญี่ปุ่น ในขณะที่ตลาดกาแฟในญี่ปุ่นมีน้อยมาก ต้องพึ่งพาการนำเข้าเกือบทั้งหมด

โอกาสของเมล็ดกาแฟดิบไทยในตลาดญี่ปุ่นค่อนข้างน้อย เห็นได้จากปริมาณและมูลค่าการส่งออกเมล็ดกาแฟดิบของไทยไปยังตลาดญี่ปุ่นมีทิศทางลดลงเรื่อย ๆ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมามูลค่าการส่งออกกาแฟของไทยไปญี่ปุ่นมีแนวโน้มลดลง จาก 4.5 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2542 เหลือศูนย์ในปี 2545 และเริ่มส่งออกอีกครั้งในปี 2546 ด้วยมูลค่าการส่งออกเพียง 0.03 ล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยเป็นกาแฟดิบทั้งหมด เนื่องจากไทยสามารถผลิตกาแฟได้เพียง 8 หมื่นตันต่อปี หรือร้อยละ 1.2-1.3 ของผลผลิตกาแฟโลกทั้งหมด และร้อยละ 90-95 ของผลิตผลเป็นกาแฟพันธ์โรบัสต้า (เจาะลึกธุรกิจร้านกาแฟ ภาคแรก 2546 : ออนไลน์) ซึ่งไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำกว่าคู่แข่งขันที่สำคัญ คือ เวียดนาม และอินโดนีเซีย ไม่ว่าจะเป็นผลิตต่อไร่ต่ำ ต้นทุนการผลิตต่อไร่สูง แรงงานหายากและมีราคาแพง

3.2 สินค้าปศุสัตว์

สินค้าเนื้อสดและเนื้อแช่แข็งที่ญี่ปุ่นนำเข้าที่สำคัญมี 3 ชนิด ได้แก่ เนื้อวัว เนื้อสุกร และเนื้อไก่ ซึ่งสามารถพิจารณาโอกาสของสินค้าดังกล่าวของไทยในตลาดญี่ปุ่นดังนี้

3.2.1 เนื้อวัว

โอกาสของเนื้อวัวไทยในตลาดญี่ปุ่นมีน้อย เนื่องจากเนื้อวัวจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าปศุสัตว์ที่ไทยผลิตไม่เพียงพอกับการบริโภคในประเทศ ทำให้ต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศโดยเฉพาะน้ำนมวัว และเนื้อวัวคุณภาพดี ประกอบ

กับการนำเข้าเนื้อวัวของญี่ปุ่นประมาณร้อยละ 95 นำเข้าจากสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย ดังนั้นการเปิดตลาดเนื้อวัวในญี่ปุ่นของไทยจึงทำได้ค่อนข้างลำบาก

3.2.2 เนื้อสุกร

นับตั้งแต่ปี 2542 การผลิตเนื้อสุกรของญี่ปุ่นมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ความต้องการบริโภคในประเทศอยู่ในระดับคงที่ ทำให้ญี่ปุ่นมีการนำเข้าเนื้อสุกรเพิ่มขึ้น จากสัดส่วนการนำเข้าร้อยละ 37.3 ในปี 2541 เป็นร้อยละ 46.2 ของปริมาณเนื้อสุกรในตลาดญี่ปุ่นในปี 2544 สำหรับโอกาสในการเข้าสู่ตลาดเนื้อสุกรญี่ปุ่นของไทยนั้นยังพอมีอยู่บ้าง แต่จะต้องมีการจัดการในด้านการควบคุมโรคระบาดสัตว์ สุขอนามัยในฟาร์ม และประสิทธิภาพการผลิตเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากญี่ปุ่นมีกฎหมายว่าด้วยการควบคุมโรคติดเชื้อในสัตว์ที่เข้มงวด โดยจะนำเข้าเนื้อสุกรจากประเทศที่ไม่มีโรคปากและเท้าเปื่อย และโรคสัตว์อื่น ๆ เท่านั้น นอกจากญี่ปุ่นยังมีนโยบายอุดหนุนเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในประเทศ เช่น การเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในช่วงที่ราคาตลาดคงที่ การจัดหาเงินเชยให้กับเกษตรกรเมื่อราคาในตลาดลดลงต่ำกว่าราคาขั้นต่ำที่กำหนด การประกันภัยผลผลิตที่เสียหาย ในส่วนของมาตรการที่ใช้กับการนำเข้าเนื้อสุกร เช่น การเก็บภาษีนำเข้า การกำหนดราคานำเข้าขั้นต่ำ เป็นต้น (Obara; Dyck; & Stout. 2003 : Online) ซึ่งนโยบายและมาตรการดังกล่าวส่งผลให้ราคาเนื้อสุกรที่ผู้บริโภคต้องจ่ายสูงขึ้น และลดความสามารถในการแข่งขันในตลาดญี่ปุ่น ซึ่งหากไทยไม่มีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อให้ได้ต้นทุนที่ถูกลง ก็จะทำให้แข่งขันกับคู่แข่งได้ลำบาก ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มูลค่าการส่งออกเนื้อสุกรของไทยไม่แน่นอน โดยในปี 2544 มูลค่าการส่งออกเพิ่มเป็น 22,124 เหรียญสหรัฐฯ หรือเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 202.82 แต่กลับลดลงเหลือเพียง 6,818 เหรียญสหรัฐฯ ในปี 2545 และไม่มีการส่งออกเลยในปี 2546

3.2.3 เนื้อไก่

การผลิตเนื้อไก่ในประเทศของญี่ปุ่นมีทิศทางลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากจำนวนฟาร์มเลี้ยงไก่ลดลง ส่งผลให้มีการนำเข้าเนื้อไก่จากต่างประเทศมากขึ้น โดยมีสัดว์การนำเข้าในปี 2544 ร้อยละ 37.5 ของปริมาณเนื้อไก่ในตลาดเนื้อไก่ในตลาดญี่ปุ่น

เนื้อไก่จัดอยู่ในกลุ่มสินค้าปศุสัตว์ที่ไทยสามารถผลิตได้ในปริมาณมาก และมีศักยภาพในการส่งออกไปแข่งขันในตลาดญี่ปุ่น และมีส่วนแบ่งตลาดนำเข้าเนื้อไก่ของญี่ปุ่นเป็นอันดับหนึ่ง ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2542-2546) มูลค่าการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งไปญี่ปุ่นของไทยมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยแวดล้อมที่มากระทบ กล่าวคือ ในปี 2544 และ 2545 มูลค่าในการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 26.92 และ 20.38 ตามลำดับ ในขณะที่มูลค่าการส่งออกในปี 2546 ลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 1.81 โดยมีมูลค่า 315.8 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เนื่องจากเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกไก่ของไทย ทำให้ญี่ปุ่นสั่งห้ามนำเข้าเนื้อไก่จากไทย และผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นลดการบริโภคเนื้อไก่ลงอันเป็นผลการระบาดของโรคไข้หวัดนกในไก่ อย่างไรก็ตามการส่งออกไก่แปรรูปไปญี่ปุ่นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด จาก 50 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2542 เป็น 152.4 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2546 โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 32.71 ต่อไป

3.3 สินค้าประมง

3.3.1 กุ้ง

ชาวญี่ปุ่นมีการบริโภคกุ้งประมาณ 300,000 ตันต่อปี โดยมีสัดส่วนการใช้ในทางการค้ากับใช้ในครัวเรือนเท่ากัน คือ ร้อยละ 50:50 สัดส่วนในการนำเข้ากุ้งของญี่ปุ่นในแต่ละปีค่อนข้างคงที่ ประมาณร้อยละ 89.8-90.4 ของปริมาณกุ้งในตลาดญี่ปุ่น

โอกาสในการส่งออกกุ้งไปตลาดญี่ปุ่นมีอยู่พอสมควร ขึ้นกับการปรับปรุงระบบการเพาะเลี้ยงให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้ไก่กุ้งคุณภาพดีและถูกสุขอนามัย เนื่องจากญี่ปุ่นมีความเข้มงวดในเรื่องของสารตกค้างมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าในช่วงก่อนปี 2539 การส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยไปตลาดญี่ปุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอด โยในปี 2538 มีมูลค่าการส่งออกถึง 750.4 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และนับตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกไทยส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งไปญี่ปุ่นของไทยมีแนวโน้มลดลงโดยตลอดมาอยู่ที่ 207.7 ล้านเหรียญสหรัฐฯ อันเป็นผลจาการเกิดมลภาวะและการแพร่กระจ่ายของโรคในบ่อเลี้ยงกุ้งของไทย ทำให้ญี่ปุ่นหันไปนำเข้ากุ้งจากประเทศอื่นแทน

4. ปัจจัยสำคัญที่ผู้ส่งออกควรปฏิบัติในการเข้าสู่ตลาดสินค้าเกษตรญี่ปุ่น

ตลาดสินค้าเกษตรญี่ปุ่นเป็นตลาดที่น่าสนใจและสินค้าเกษตรไทยหลายรายการยังมีโอกาสในตลาดนี้ ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญโดยรวมที่ผู้ส่งออกควรปฏิบัติในการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น มีดังนี้ (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. 2541 : 25-26)

1. การหาบริษัทการค้า (Trading Firm) ที่ดี เนื่องจากช่องทางการกระจายสินค้าในญี่ปุ่นมีเครือข่ายที่ซับซ้อนและยากเกินกว่าที่ชาวต่างประเทศจะเข้าถึงความสัมพันธ์ของแต่ละขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก และผู้บริโภค

2. การสำรวจความต้องการของตลาด เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคชาวญี่ปุ่น ซึ่งความต้องการและรสนิยมเฉพาะตัวที่แตกต่างออกไปจากอเมริกาและยุโรป

3. การอดทนต่อการตัดสินใจ เนื่องจากตัดสินใจในบริษัทญี่ปุ่นเป็นการตัดสินใจจากระดับล่างขึ้นสู่ระดับบน ระยะเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจจึงยาวนานกว่าบริษัทในอเมริกาหรือยุโรป

4. การไม่ละเลยรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งมีความสำคัญสำหรับตลาดญี่ปุ่น เช่น คำสั่งซื้อที่มีขนาดเล็ก ให้ความใส่ใจในรูปแบบหีบห่อ (Packaging) ให้ความสำคัญต่อการจัดทำรายชื่อและข้อมูลสินค้าเป็นภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น

5. การให้ความสำคัญกับเวลา ได้แก่ เวลาในการส่งมอบสินค้าที่ตรงตามกำหนด และความรวดเร็วในการให้บริการหลังการขาย

6. การมีมาตรฐานที่แน่นอนของคุณภาพสินค้า

7. การศึกษามาตรการทางการค้าและกฎระเบียบการนำเข้าของญี่ปุ่นให้เข้าใจอย่างชัดเจน เนื่องจากญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความเข้มงวดในด้านมาตรฐานและกฎระเบียบในการนำเข้ามาก

8. การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์

สำนักหอสมุด

บรรณานุกรม

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2547). โครงสร้างสินค้าออกของไทย.(ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.ops2.moc.go.th/tradeh/cgi/exCtrStru2.asp. วันที่สืบค้น 16 กรกฎาคม 2547

กรมเจราจาการค้าระหว่างประเทศ. (2547). ตลาดส่งออกสินค้าเกษตรกรรม (กสิกรรม, ปศุสัตว์, ประมง) ของไทย. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: http://www.ops2.moc.go.th/tradeh/cgi/exCtrStru2.asp. วันที่สืบค้น 16 กรกฎาคม 2547

ไทย-ญี่ปุ่นสัมพันธ์แนบแน่นแต่อดีต ตอน 2. (2547,29 กุมภาพันธ์ –3 มีนาคม). ฐานเศรษฐกิจ. (ออนไลน์).แหล่งที่มา :

http://www.moc.go.th/moc_admin/upload/article_download/TH3-010347.html. วันที่สืบค้น 14 กรกฎาคม 2547

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (2541).ทิศทางการส่งออกและลงทุน เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเพฯ: เปรียว.

.(2543). ทิศทางการส่งออกและลงทุน เล่ม 3. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเพฯ: เปรียว.

ส่งออกผักผลไม้ชดเชยไก่. (2547,15-18 กุมภาพันธ์). ฐานเศรษฐกิจ. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : http://www.moc.go.th/moc._admin/upload/article_download/TH1-160247.html. วันที่สืบค้น 14 กรกฎาคม 2547

เจาะลึก ธุรกิจร้านกาแฟ ภาคแรก. (2546, 27 ตุลาคม). ผู้จัดการออนไลน์. (อ อ น ไ ล น์). แ ห ล่ ง ที่ ม า : http://www.manager.com.th/SMEs/ViewNews.aspx?newsid=2000000031266. วันที่สืบค้น 19 กรกฎาคม 2547

Dyck,John. (2004) Japan Index. (Online). Available :

http://www.ers.usda.gov/Briefing/Japan/.Retrierved July 19, 2004

Japan External Trade Organization. (2003). The Marketing Guidebook for Major Imported Products. (Online). Available:

http://www.jetro.go.jp/ec/e/market/market/mgb/data_e/1/00.pdf. Retrieved April 24,2004 Obara,Kakuyu; Dyck,John H.; & Stout, Jim.Pork Policies in Japan. (Online). Available :

http:///www.ers.usda.gov/publications/ldp/mar03/ldpm10501/.Fetrieved July 19, 2004